

Doba Paleologa (1261-1453)

Četvrti krstaški rat- latinska vlast u Carigradu (1204-1261)
Vizantijski carevi i patrijarsi u Nikeji, male grčke države u
Moreji, Epiru, Makedoniji, jačanje Bugarske i Srbije

Mihailo VIII ulazi 1261. u Carigrad i obnavlja vizantijsko
carstvo

Značajni vladari:

Andronik II (1282-1328)

Jovan V (1341-1391) (Jovan VI Kantakuzin savladar 1347-
1354)

Manojlo II (1391-1425)

Carigrad osvajaju Turci Osmanlige 29. maja 1453, a glavu
poslednjeg cara, Konstantina XI Dragaša Paleologa,
postavljaju na gradske zidine

Teritorije u doba latinske vladavine u Carigradu

ОПАДАЊЕ ВИЗАНТИЈСКОГ ЦАРСТВА У XIV ВЕКУ

Византиска територија око 1340	Млетачки посади
Византиска територија око 1390	Вазалне области Млетака
Византиска територија 1402	Венецијански посади
Србија	Аквилејски посади
Државе освобођене	Катардански посади
Бугарија	Посади венецијанаца (Амасия, Аракчија)
Бугарска покрајина 1344	Ионијске вазалне области (Амасия, Тарсир)
Турска територија око 1350	Помак чаршија (Јакинтија)
Турска покрајина 1394–1402	

Ilustracija postepenog
opadanja Vizantijskog
carstva
tokom XIV veka

Polet umetnosti posle 1261.

Obnova prestoničkih manastira i biblioteka, polet umetnosti
Oživljavanje antike, poštovanje klasičnih uzora, idealizovana
nacionalna prošlost

Pokušaji unije- Lion (1274) i Firenca (1439)

Reakcija monaštva sredinom XIV veka- isihazam

Arhitektura- tradicionalna rešenja

Slikarstvo- narativnost, nove teme, umnožavanje motiva,
opširni programi, raspričane scene, detalji iz života,
naglašavanje treće dimenzije, klasicistički uzori, snaga
izraza

Najvažnija umetnička središta- Carigrad, Solun, Mistra
Vizantijski umetnici često rade izvan teritorije Carstva

Carigrad

Obnova i dogradnja starih crkava (na primer, carica Teodora, supruga cara Mihaila VIII, u devetoj deceniji XIII veka prizidala je u manastiru Konstantina Lipsa južnu crkvu koja je bila namenjena za grobni hram članova dinastije Paleologa)

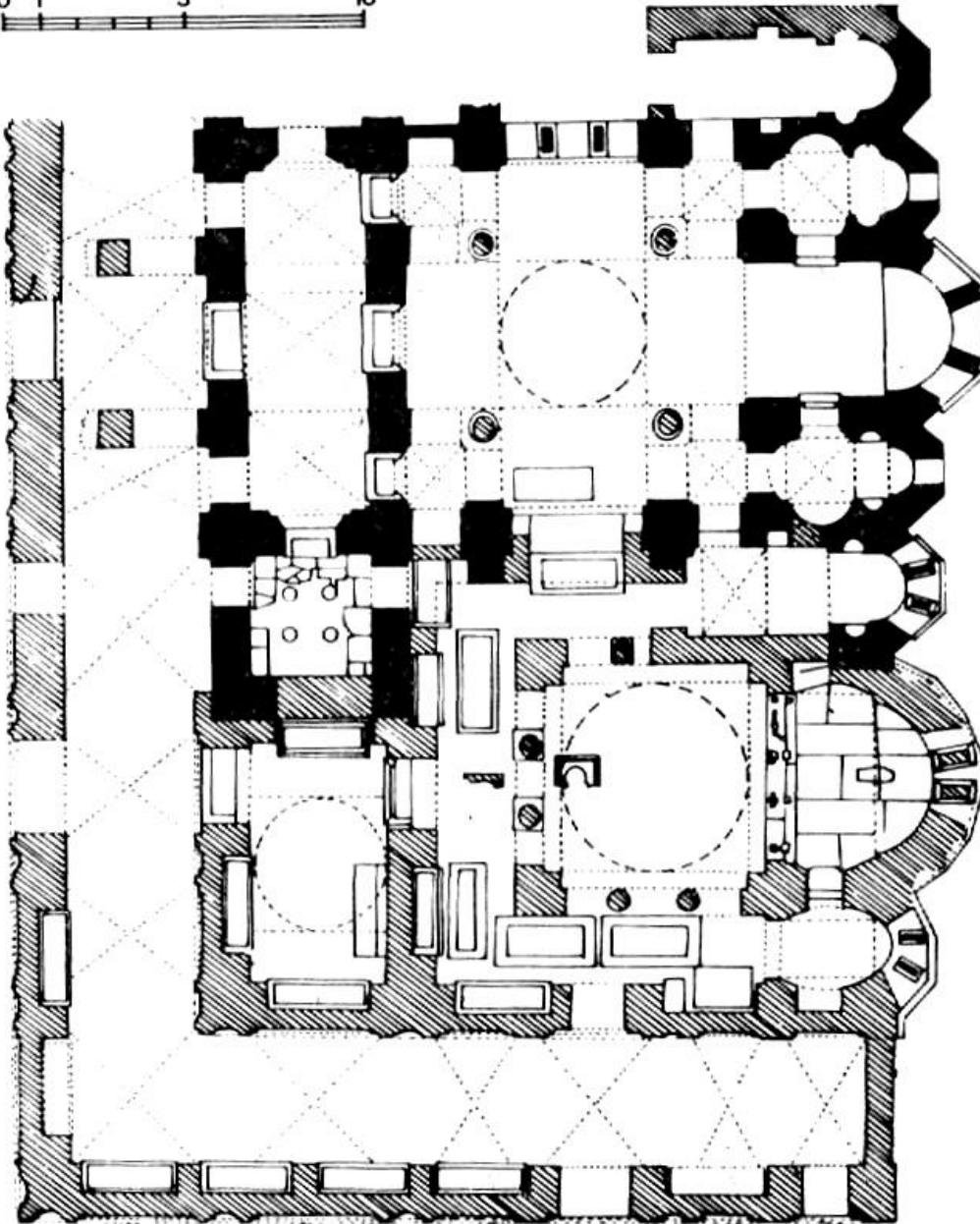
Ktitori- najčešće članovi carske kuće i plemići

Arhitektura- tradicionalni oblici i uobičajeni način zidanja kamenom i opekom

Slikarstvo- narativnost, širok repertoar tema, uticaji antike, voluminozno oblikovanje

Ugledni carigradski slikari rade izvan granica Carstva

0 1 5 10

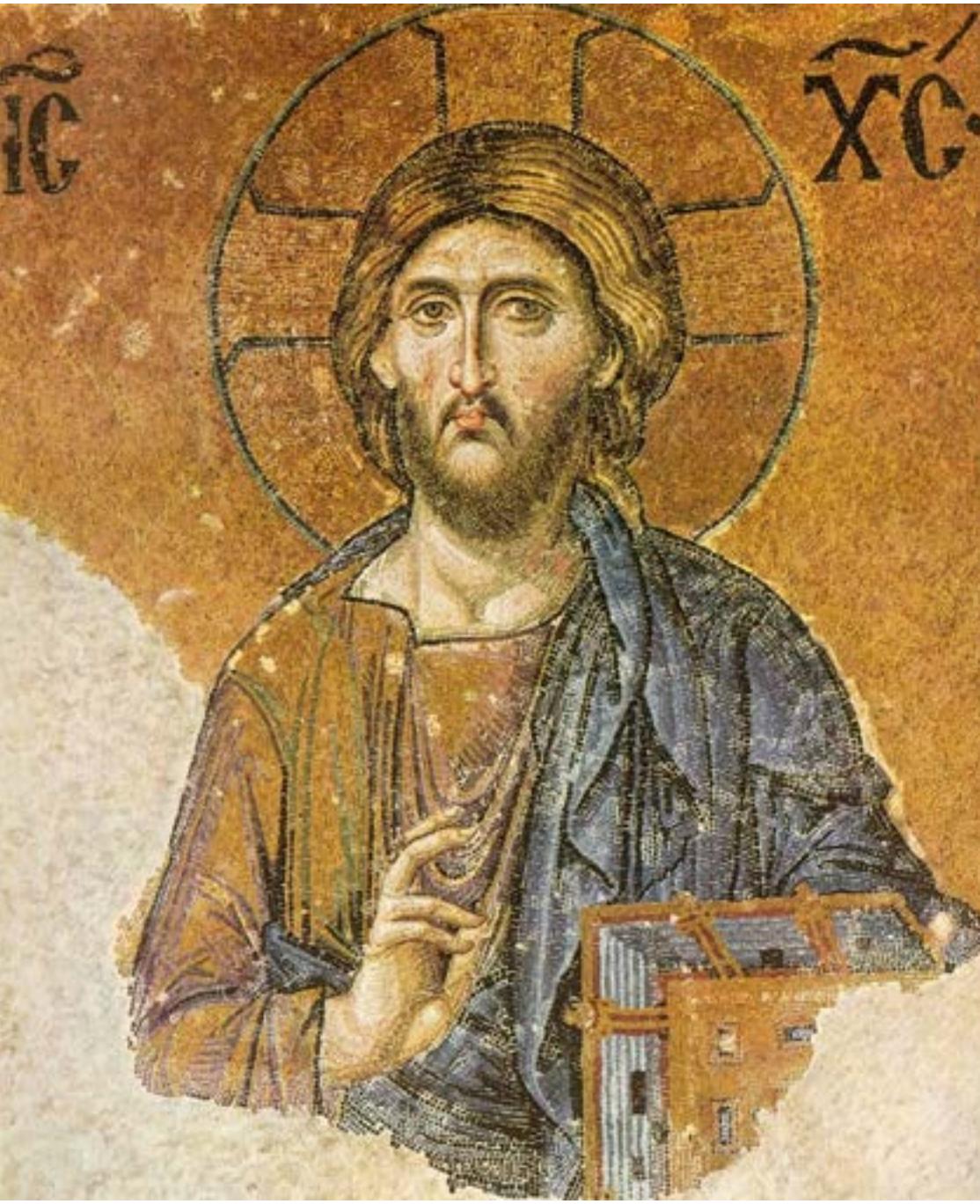
Manastir Konstantina
Lipsa, Carigrad,
osnova,

(Severna (Bogorodičina)
crkva, 907-911, po
uzoru na
(petokupolnu) Neu,
Novu crkvu Vasilija I
(867-886) u
Carigradu)

Južna crkva namenjena
za grobni hram
članova dinastije
Paleologa, podigla
carica Teodora
(supruga cara Mihaila
VIII), deveta decenija
XIII veka

Sv. Sofija, južna galerija, mozaik,
Deisis, XII ili XIII vek

A mosaic of Christ Pantocrator, the central figure of the Deesis scene. He is depicted with a serene expression, wearing a blue mandorla and a golden halo. He holds a small book or tablet in his left hand. The background is a warm, golden-yellow color.

Sv. Sofija, južna
galerija,
mozaik,

Deisis, XII ili XIII
vek

Manastir Hora

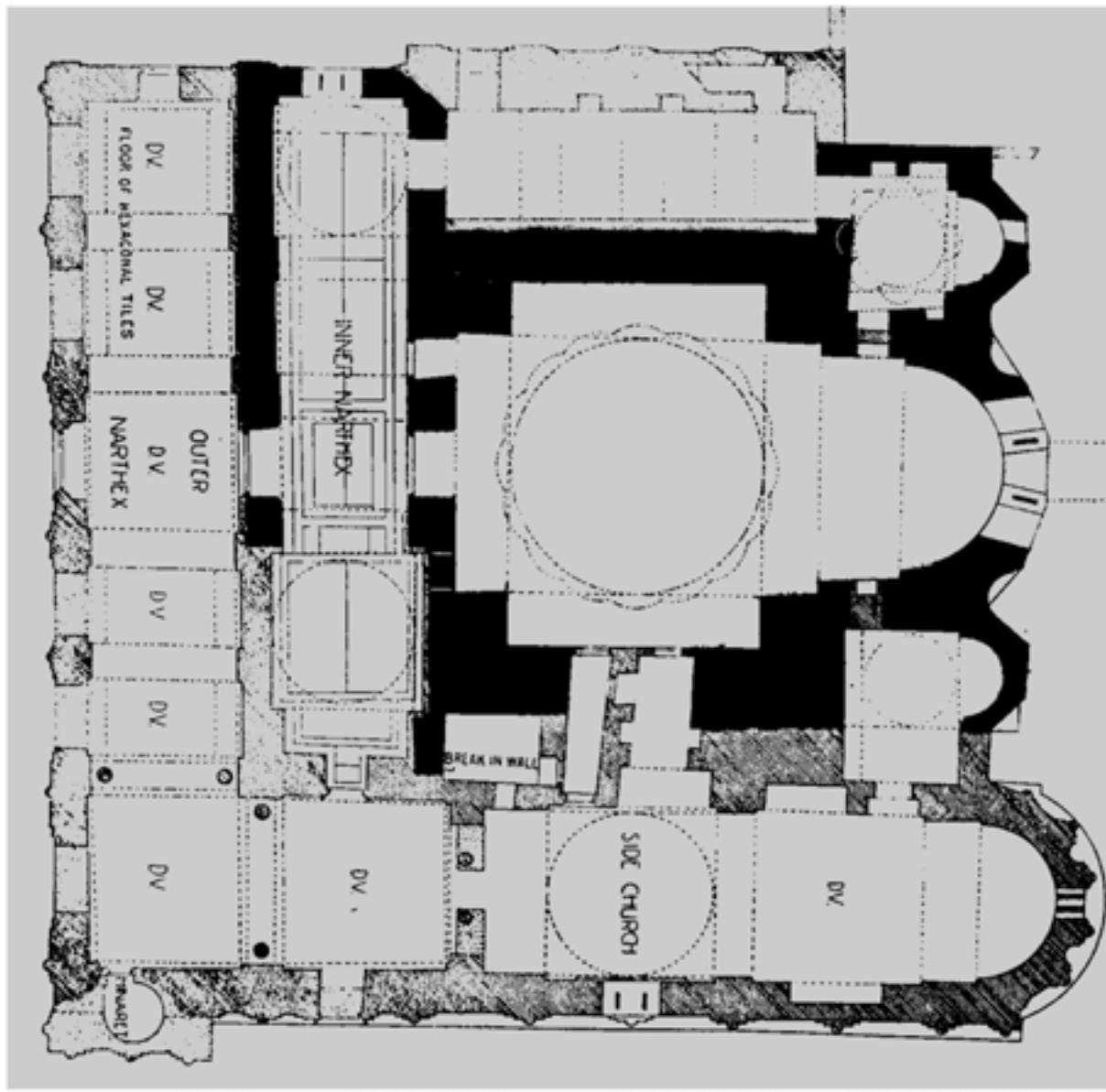
Staru manastirsku crkvu obnovio je veliki logotet Teodor Metohit, dogradio joj pripratu, spoljnju pripatu i južni paraklis i dao da se naos i novoizgrađena zdanja ukrase mozaicima i freskama, sudeći po saznanjima o burnoj srbini ktitora, do 1320.

Priprata se prostire širinom hrama i podeljena je na četiri prostora od kojih su krajnji natkriljeni kupolama, spoljna priprata zauzima širinu priprate i južnog paraklisa i ima šest brodova, a paraklis ima osnovu sažetog upisanog krsta sa kupolom nad srednjim travejem

Građeni su alternacijom kamena i opeke

Naos, priprata i spoljna priprata ukrašeni su mozaicima, a paraklis freskama
U naosu su preostale samo predstave Uspenja Bogorodice, Hrista i Bogorodice
U priprati u kupolama su likovi Hrista i Bogorodice, u svodovima i višim delovima
zidova opširni ciklus Bogorodičinog života, a nad ulazom u naos portret ktitora
U spoljnoj priprati su detaljni ciklusi Hristovog detinjstva i Čuda
U paraklisu, koji je imao grobnu namenu, u apsidi je Silazak u ad u konhi, u kupoli
Bogorodica sa Hristom i niže starozavetne scene, a u traveju između apside i
potkupolnog prostora Strašni sud

Mozaičari i slikari bili su sledbenici klasicizma Paleologa, njihove scene su
narativne i ispunjene detaljima koji često potiču iz antičkog nasleđa, a figure su
skladne i odmerenih pokreta

Manastir Hora, plan,
crkva (XI i XII vek), priprata, spoljna priprata i južni paraklis (početak XIV veka)

Manastir Hora, južni paraklis, početak XIV veka,
izgled sa jugoistoka (zidanje alternacijom kamena i opeke)

.

Hora,
mozaik,
oko 1320,
luneta
portala iz
priprate u
naos,
ktitor veliki
logotet
Teodor
Metohit

Hora, mozaik, oko 1320, naos, Uspenje

Hora, mozaik, oko 1320, priprata

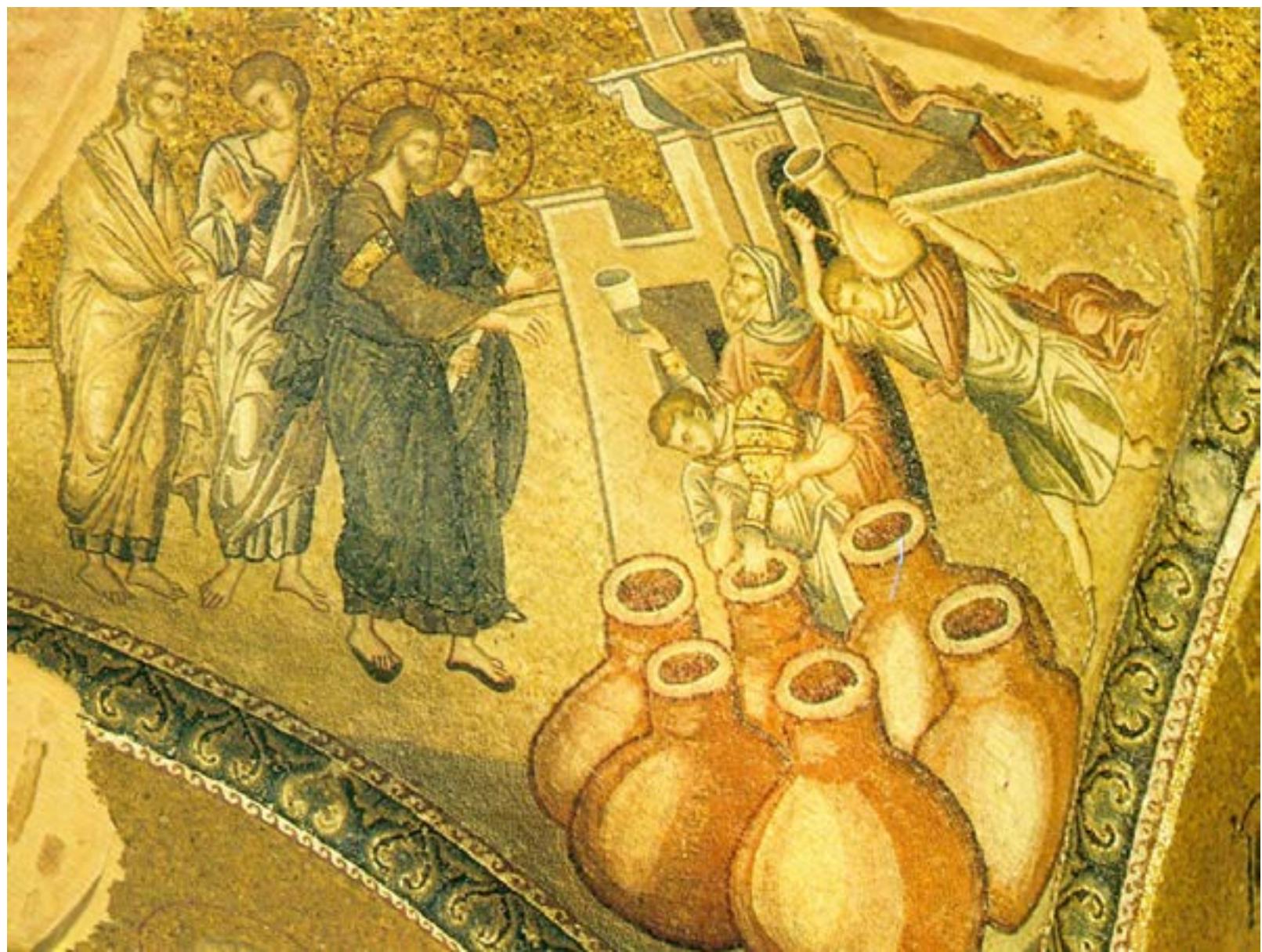
Hora, mozaik, oko 1320, priprata

Hora, mozaik, oko 1320, priprata

Hora, mozaici, oko 1320, priprata

Hora, mozaik, oko 1320, priprata

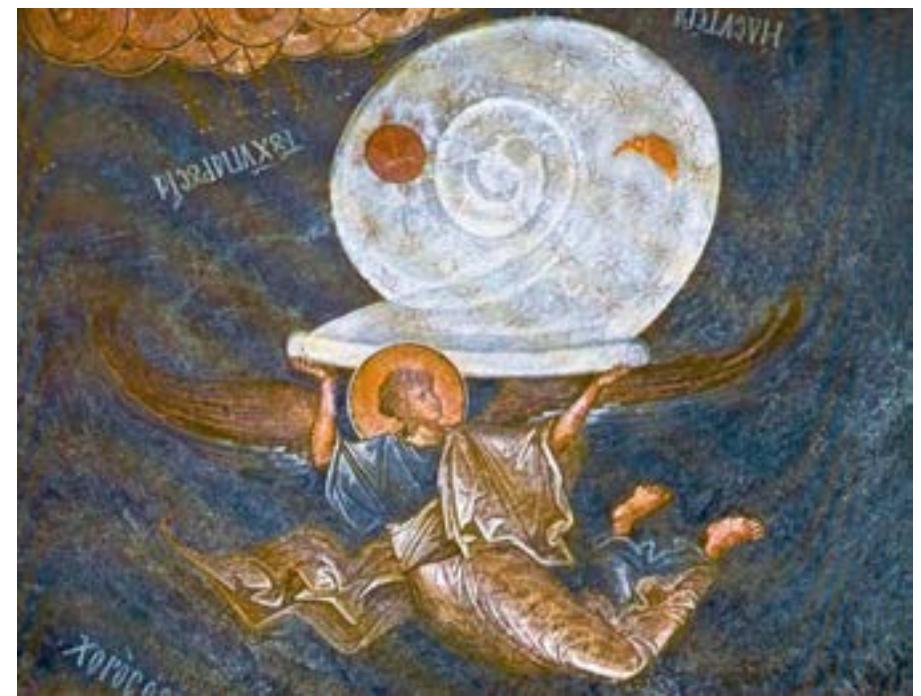
Hora, mozaik, oko 1320, priprata

Hora, freske,
oko 1320,
južni paraklis

Hora, freske, oko 1320, južni paraklis,
Silazak u ad u polukaloti apside

Hora, freske,
oko 1320,
južni paraklis, svod,
Strašni sud, detalji

Palata Konstantina Porfirogenita (Tekfur saraj),
kraj XIII veka (Konstantin, treći sin Mihaila VIII)
severna fasada, detalj

Solun

Drugi grad carstva

Apanažni posed mladih prinčeva iz porodice Paleologa

Ktitori plemići, crkveni dostojanstvenici i verovatno članovi kuće Paleologa

Mnogobrojne crkve podignute u doba Paleologa

Arhitektura- osobeni plan sa postrojenjem koje okružuje jezgro hrama sa severne, zapadne i južne strane

Slikarstvo- brojni članovi solunskih zografskih družina, većinom obrazovani u radionicama u kojima su se negovale klasicističke tradicije, rade duž Balkana i šire svoj umetnički uticaj

Sv. apostoli

Crkva je, kako kazuje natpis urezan nad južnim portalom, podignuta od 1312. do 1315. trudom patrijarha Nifona, a ukrašena je mozaicima do 1325, dok je fresko ukras dobila zalaganjem igumana Pavla, prikazanog na portretu nad prolazom iz priprate u naos, između 1328. i 1334.

Sastoji se od jezgra u obliku razvijenog upisanog krsta sa kupolom, postrojenja koje ga sa tri strane okružuje i na sva četiriугла ima male kupole i priprate podeljene u pet prostora

Građena je veoma pažljivo kamenom i opekom

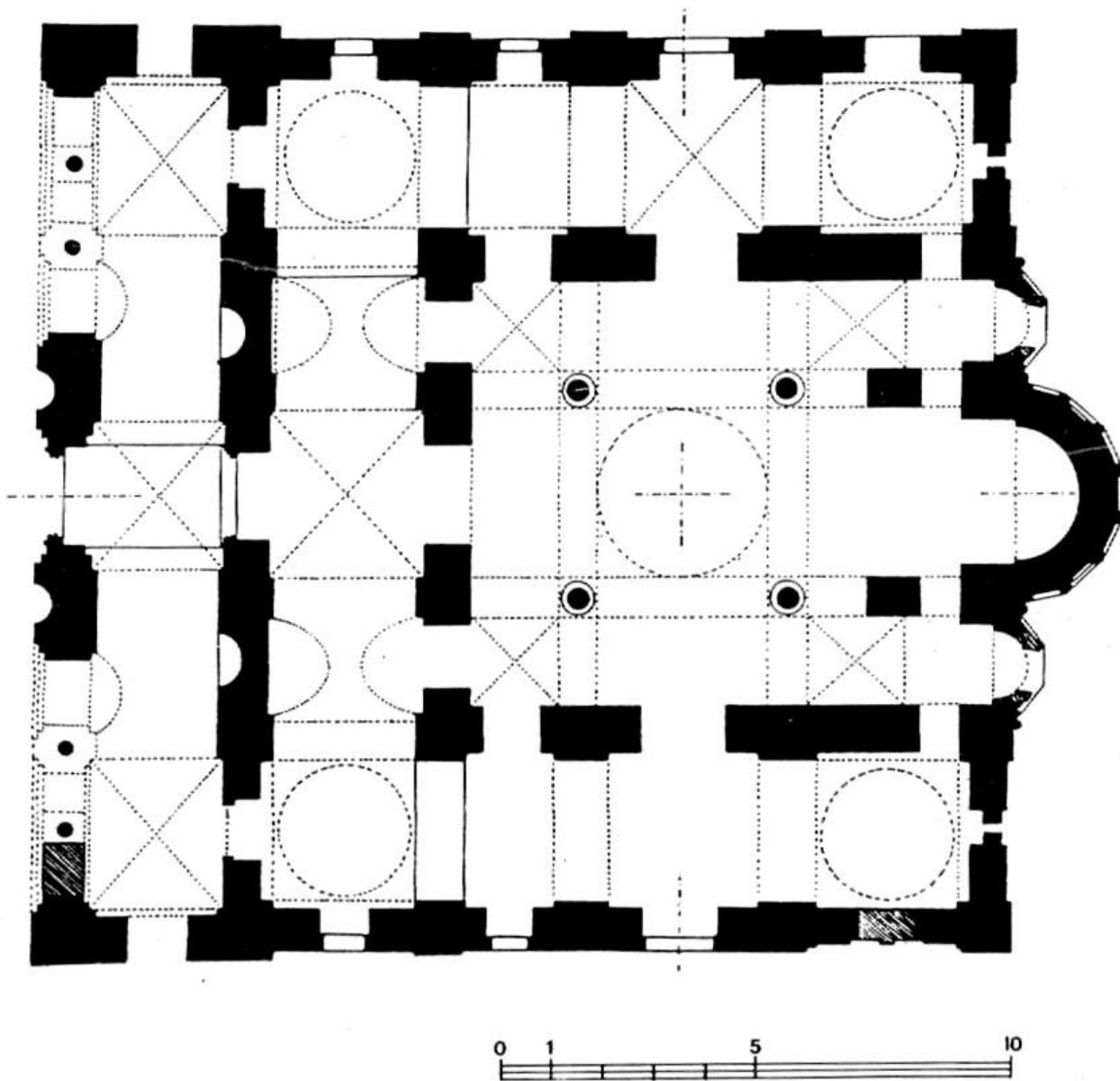
Mozaici se nalaze u naosu

U kupoli su uobičajene predstave, u svodovima i višim delovima zidova Veliki praznici i u donjoj zoni figure svetitelja (kasnije dopunjeni izvesnim predstavama u fresko-tehnici)

Freske se nalaze u ophodnom delu i priprati

U malim kupolama su Bogorodica i razni vidovi Hrista, u južnom hodniku Loza Jesejeva i u severnom ciklus sv. Jovana, a u zapadnom delu ciklusi života Bogorodice (prvobitno zaštitnice hrama) i sv. Dimitrija (patrona grada)

Mozaičari i kasniji slikari bili su sledbenici klasicizma Paleologa i odlično poznavali umetnička zbivanja u prestonici, prvi su stvarali skladne figure odmerenih pokreta, dok se kod drugih već oseća povišena ekspresija

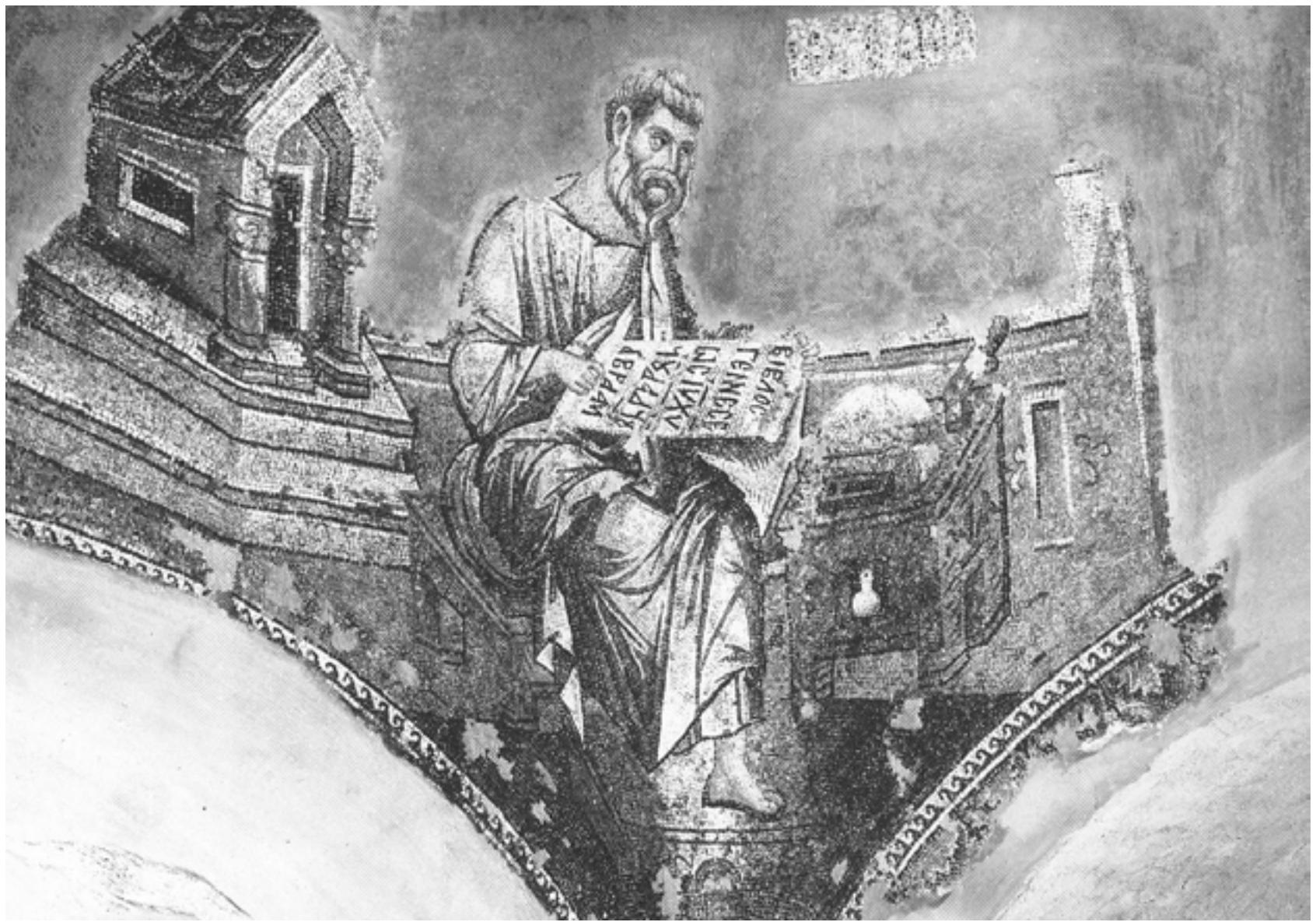
Sv. apostoli, ktitor patrijarh Nifon, 1312-1325, plan .

Sv. apostoli, ktitor patrijarh Nifon, 1312-1325,
izgled sa severozapada i jugoistoka

Sv. apostoli,
ktitor patrijarh
Nifon,
1312-1325,
naos, kupola,
tambur,
mozaik

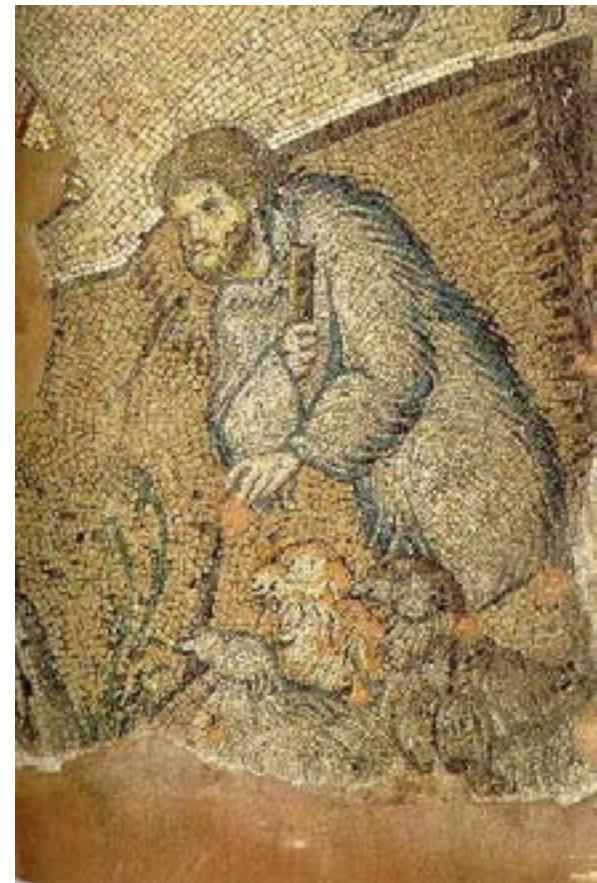

Sv. apostoli, ktitor patrijarh Nifon, 1312-1325,
naos, pandantif, mozaik

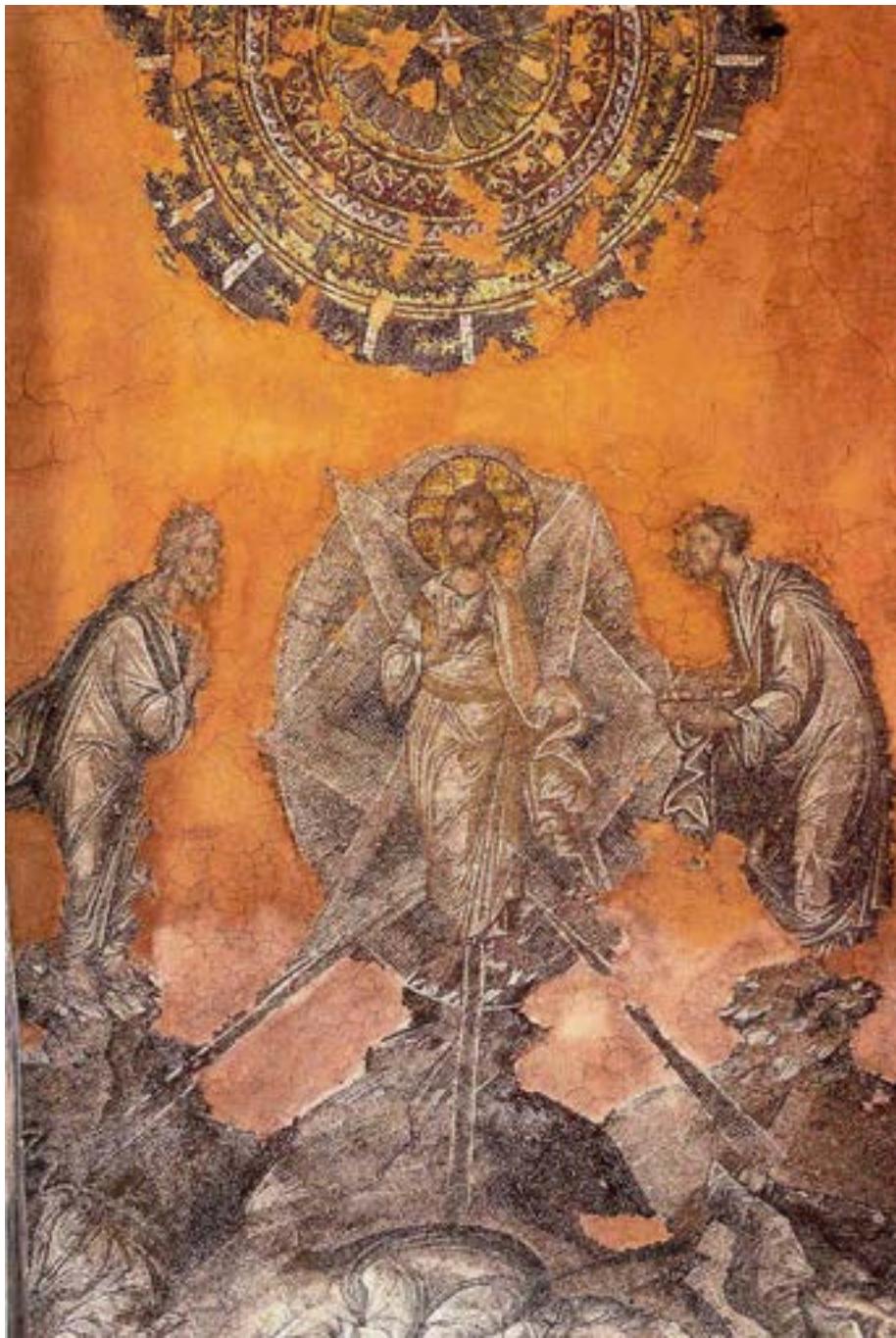
Sv. apostoli, ktitor patrijarh Nifon, 1312-1325,
naos, Rođenje Hristovo, mozaik

Sv. apostoli, ktitor patrijarh Nifon, 1312-1325,
naos, Rođenje Hristovo, mozaik, detalji

Sv. apostoli,
ktitor
patrijarh
Nifon,
1312-1325,
naos,
Rođenje
Hristovo,
mozaik,
detalj

Sv. apostoli, ktitor
patrijarh Nifon,
1312-1325,
naos, svod,
Preobraženje,
mozaik

▪

Sv. apostoli, ktitor
patrijarh Nifon,
1312-1325,
naos, svod, mozaik,
detalj

Sv. apostoli, ktitor iguman Pavle, 1328-1334,
Scene iz ciklusa sv. Jovana (severni hodnik)

Sv. apostoli,
ktitor iguman Pavle,
1328-1334,
priprata, kupola,
freska

Slikari poznati po imenima i njihova dela

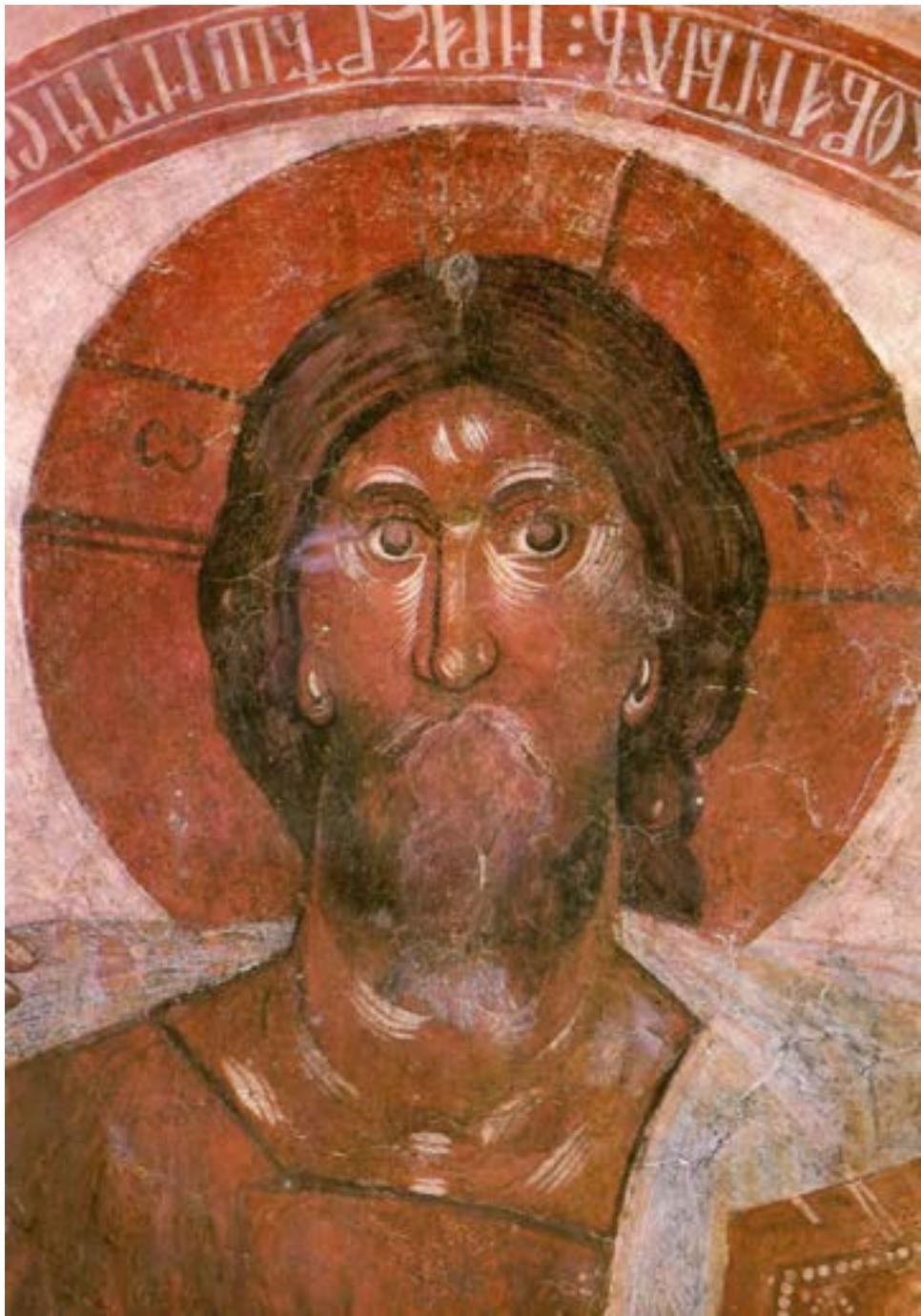
Brojni slikari poznati iz pisanih izvora
Pojedini slikari potpisali svoja dela

Nekoliko primera:

- Georgije Kaliergis (Sv. Spas u Veriji, 1315)
- Teofan Grk (crkva Sv. Spasa Preobraženja u Novgorodu, 1378)
- Kir Manojlo Evgenik (Sv. Spas u Calendžihi u Gruziji, 1384-1396)

Georgije Kaliergis,
Sv. Spas u Veriji,
1315.

Teofan Grk,
crkva Sv. Spasa
Preobraženja u
Novgorodu,
1378.

Kir Manojlo Evgenik,
Sv. Spas u
Calendžihi,
1384-1396.

Mistra

Grad u blizini Sparte na padinama Tajgeta

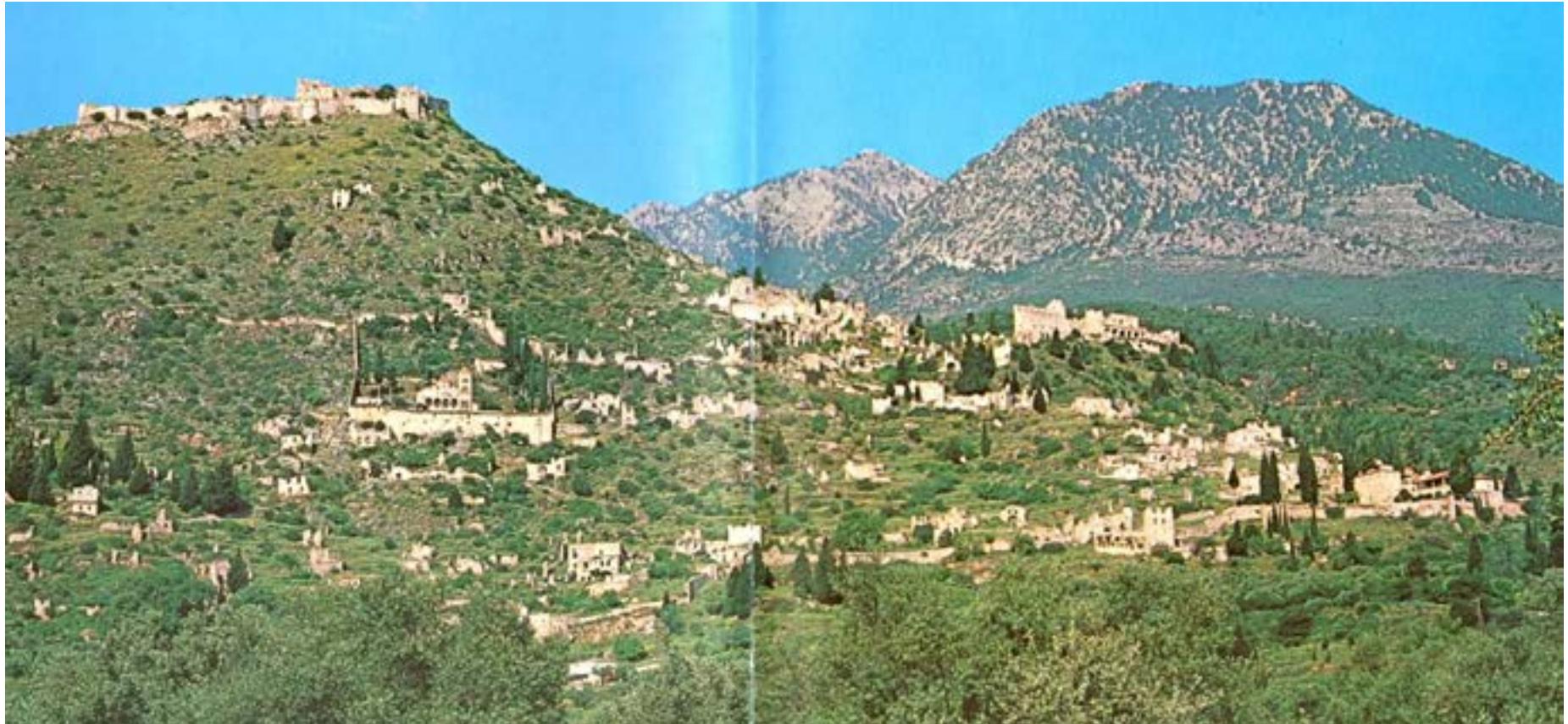
Franački grad 1249-1262, osnivač Vilijam II Vilarduen,
francuski knez Ahaje

Sedište vizantijskog vojnog zapovednika 1262-1348.

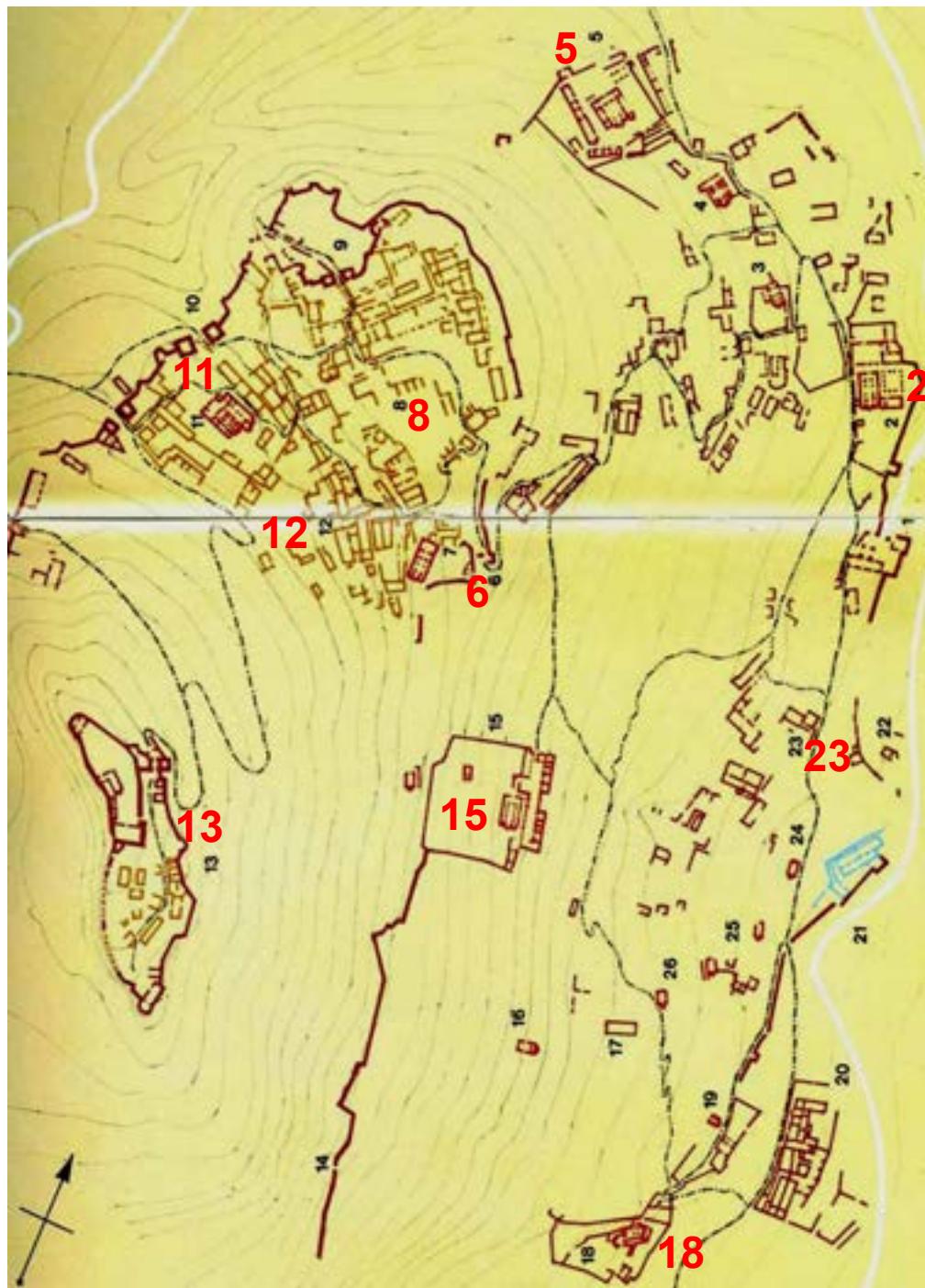
Prestonica Morejskog despotata 1348-1460.

- despoti Kantakuzini 1348-1384.
- despoti Paleolozi 1384-1460.

Potpuno raseljena 1831.

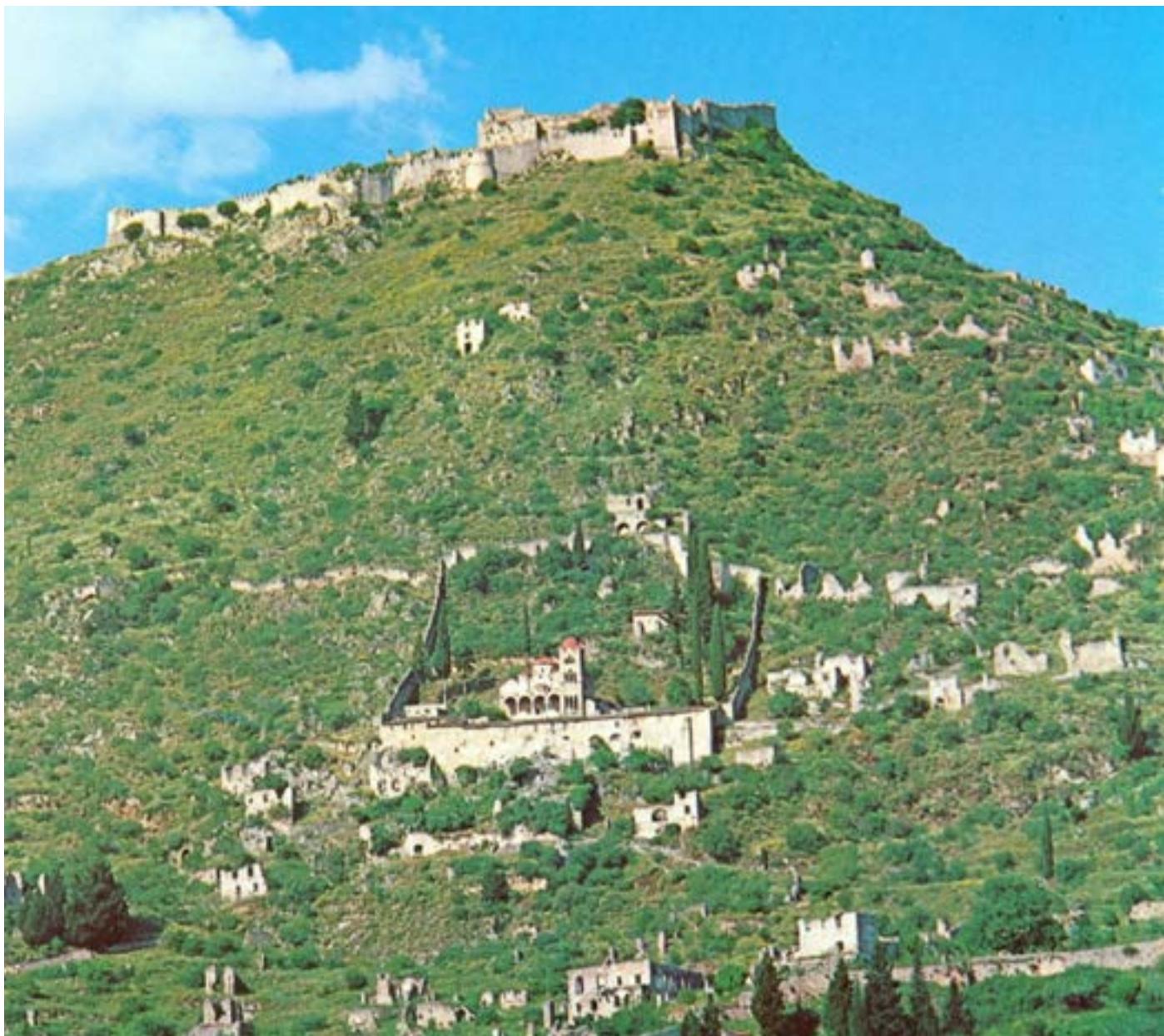
Mistra, pogled na grad,
sa planinom Tajget u pozadini

- Mistra, plan grada
- 2. Mitropolija,
 - 5. Odigitrija Afendiko,
 - 11. Sv. Sofija,
 - 15. Pantanasa,
 - 18. Perivlepta,
 - 6. Monemvasijska kapija,
 - 8. Palata despota,
 - 12. Mala palata,
 - 13. Tvrđava,
 - 23. Kuća Laskarisa

Mistra, pogled na tvrđavu i palate

Mistra, pogled na tvrđavu

Mitropolija, Sv. Dimitrije

Crkva je, staranjem većeg broja ktitora, većinom crkvenih dostojanstvenika, podignuta krajem XIII veka i oslikana krajem XIII i početkom XIV veka

Crkva je trobrodna sa dodatim spratnim galerijama i pripratom i kasnije dograđenom gornjom konstrukcijom koja tvori oblik razvijenog upisanog krsta sa galerijom i sa kupolom i malim kupolama nad ugaonim delovima

Građena je alternacijom kamena i opeke u kloazone tehnici

Slikarstvo je očuvano u nižim delovima

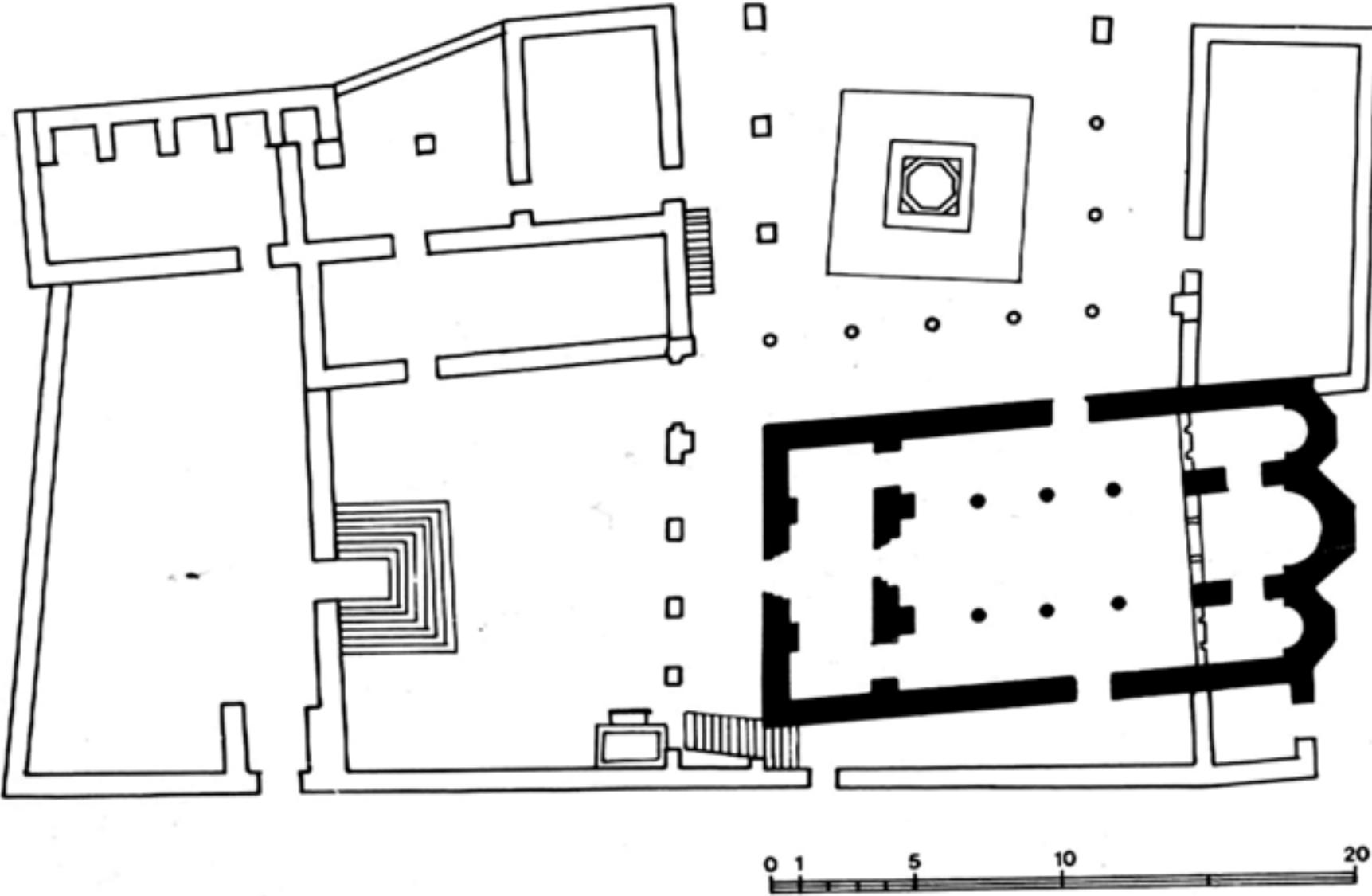
U oltaru su uobičajene predstave i ispred njega scene Hristovih javljanja posle vaskrsenja

U srednjem brodu su Veliki praznici, u višem delu južnog broda ciklusi sv. Kuzmana i Damjana, života Bogorodice i Čuda Hristovih i severnog ciklusi sv. Dimitrija (patrona hrama) i Čuda Hristovih

Niže u bočnim brodovima su poprsja svetitelja i u donjoj zoni mnogobrojne figure svetitelja

U priprati su u gornjem delu Strašni sud i u donjoj zoni Vaseljenski sabori

Slike su delo zografske radionice u kojoj su radili majstori skromnog talenta i nevelikih znanja koji nevešto komponuju i naivno predstavljaju većinom nezgrapne figure

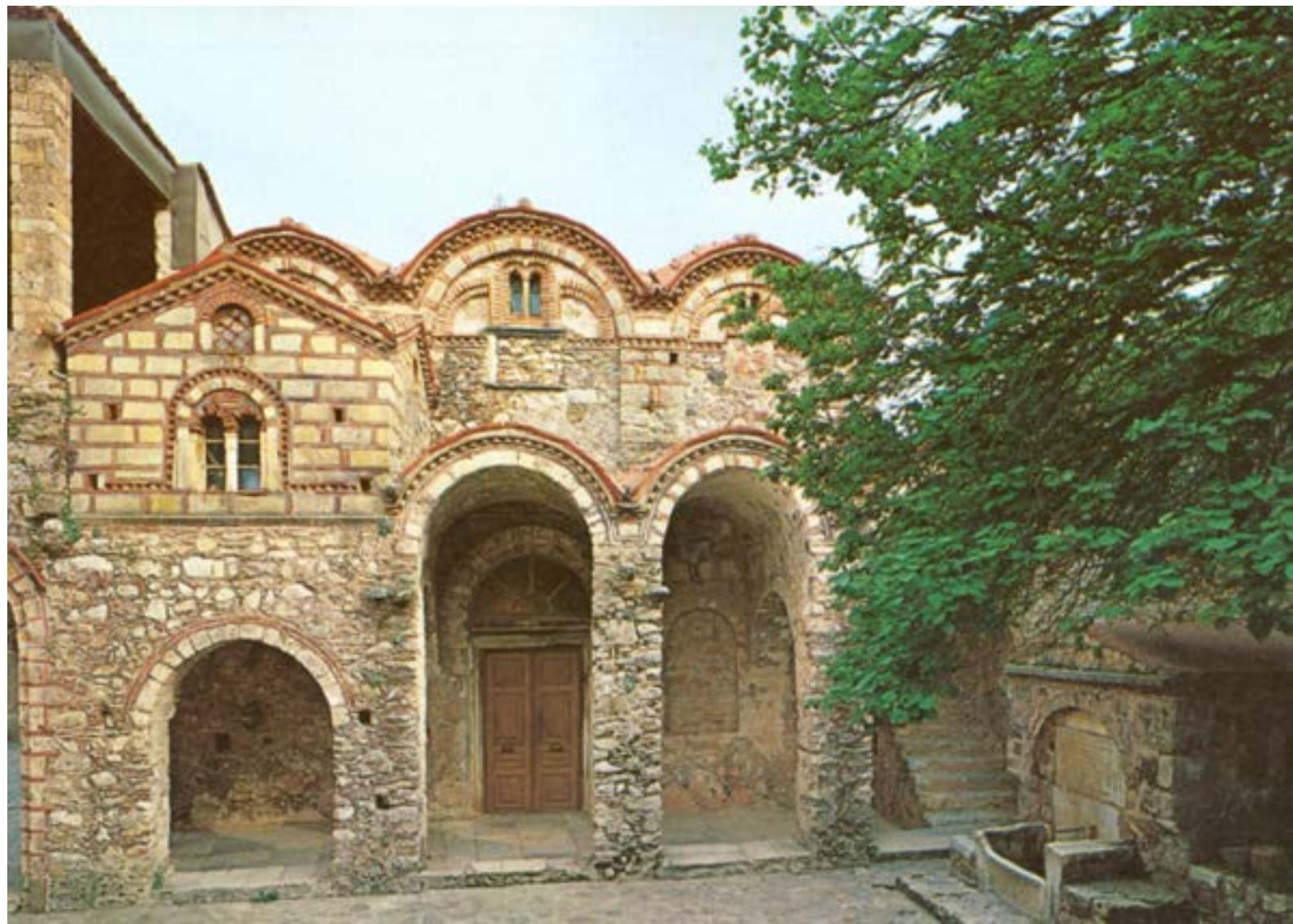
Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII veka, veći broj ktitora,
većinom crkvenih dostojanstvenika, osnova

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII veka,
izgled sa juga

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII veka,
izgled sa juga

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII veka,
izgled sa severa

Mitropolija,
Sv. Dimitrije,
kraj XIII veka,
izgled sa istoka

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII- početak XIV veka,
freske, đakonikon

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII- početak XIV veka,
freske, južni brod

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII- početak XIV veka,
freske, južni brod

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII- početak XIV veka,
freske, južni brod

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII- početak XIV veka,
freske, severni brod

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII- početak XIV veka,
freske, severni brod

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII- početak XIV veka,
freske, severni brod

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII- početak XIV veka,
freske, severni brod

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII- početak XIV veka,
freske, severni brod

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII- početak XIV veka,
freske, severni brod

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII- početak XIV veka,
freske, priprata

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII- početak XIV veka,
freske, priprata

Mitropolija, Sv.
Dimitrije, kraj XIII-
početak XIV veka,
freske, priprata

Crkva Bogorodice Afendiko, manastir Vrontohion

Crkvu je oko 1310. podigao iguman Pahomije, sudeći prema četiri fresko-natpisa nastala od 1313/4 do 1322, oslikavanje se datuje u vreme oko 1320.

Ima osnovu koja sažima trobrodno i rešenje razvijenog upisanog krsta sa galerijama i pet kupola i na zapadu ima spratnu pripratu sa kupolom sa dva bočna paraklisa
Građena je kamenom sa retkim redovima opeke

U glavnoj kupoli slikarstvo je potpuno uništeno, dok su u ugaonim starozavetne ličnosti

U oltaru su uobičajene predstave i ispred scene Hristovih javljanja posle vaskrsenja (kao u Mitropoliji)

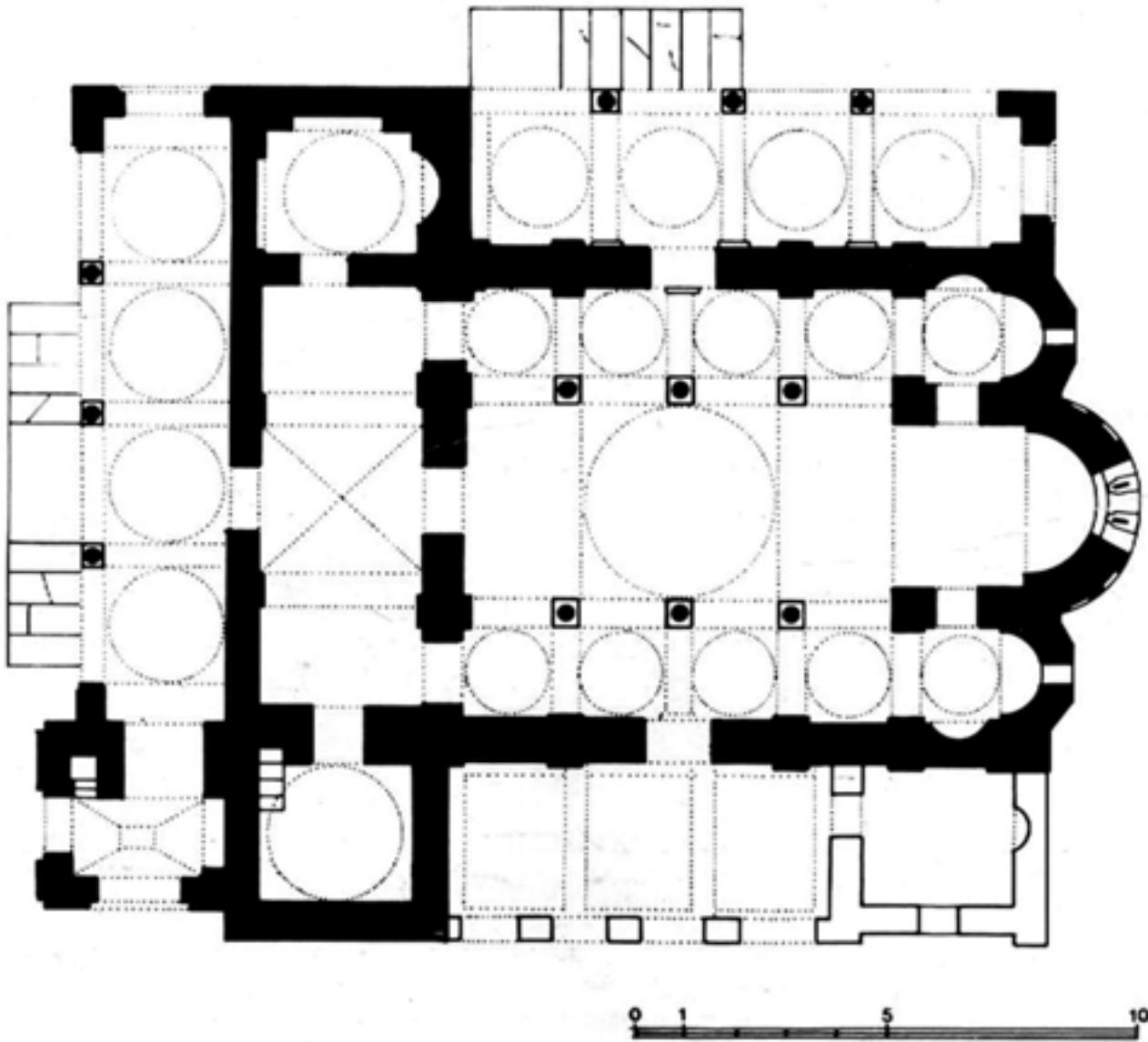
U glavnom brodu su Veliki praznici, na zidovima galerija nad bočnim brodovima figure svetitelja, a u prizemnom delu u svodovima i gornjim zonama zidova svetitelji

U priprati su na spratu u kupoli Bogorodica okružena prorocima i svetitelji u donjoj zoni, a u prizemlju u svodovima i na zidovima Čuda

U jugozapadnom paraklisu su scene koje su većinom vezane za sv. episkope

U severozapadnom paraklisu su brojni svetitelji, ktitorski portret i natpisi

Crkvu su ukrasili zografi koji su većinom bili sledbenici klasicističkog pravca renesanse Paleologa, što se ogleda i u načinu komponovanja scena i u predstavljanju figura

Crkva Bogorodice Afendiko, manastir Vrontohion,
oko 1310, ktitor iguman Pahomije, osnova

Crkva Bogorodice Afendiko, manastir Vrontohion, oko 1310.
pogled sa severozapada

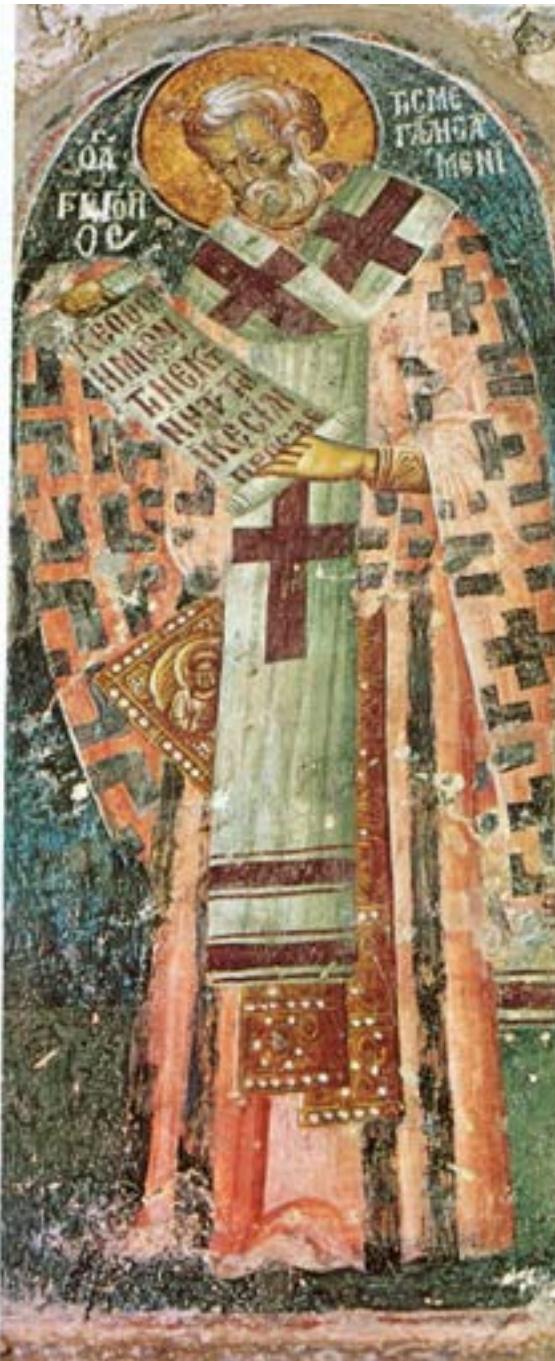

Crkva Bogorodice Afendiko, manastir Vrontohion, oko 1310.
pogled sa severoistoka

Crkva Bogorodice Afendiko, manastir Vrontohion, oko 1320.
(četiri fresko-natpisa od 1313/4 do 1322)
freske, jedna od kupola galerije

Crkva
Bogorodice
Afendiko,
manastir
Vrontohion,
oko 1320.
freske, naos

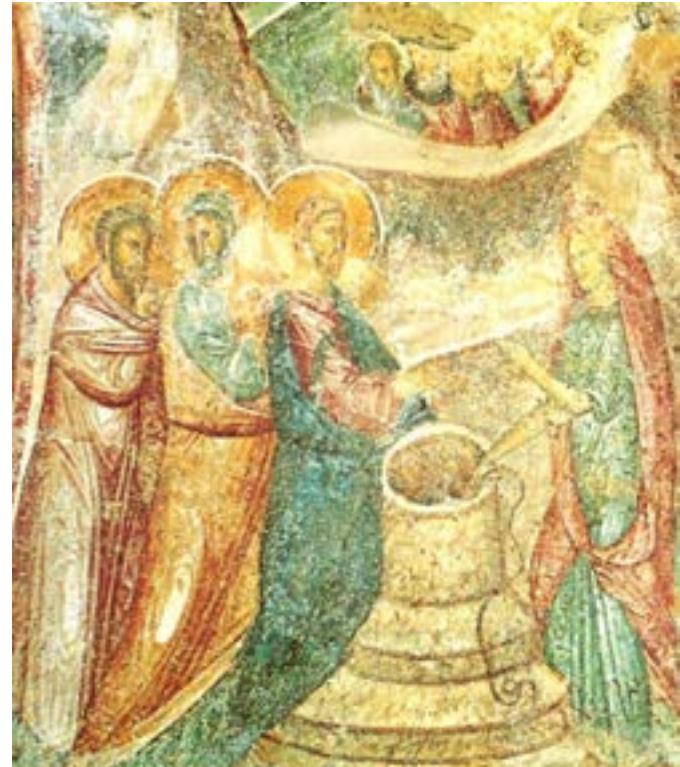

Crkva Bogorodice Afendiko, man. Vrontohion, oko 1320.
freske, priprata, kupola

Crkva Bogorodice Afendiko, manastir Vrontohion, oko 1320.
freske, priprata

Mitropolija, Sv. Dimitrije, kraj XIII- početak XIV
veka (levo)

Crkva Bogorodice Afendiko, manastir Vrontohion,
oko 1320. (desno)

Crkva Bogorodice Afendiko, manastir Vrontohion, oko 1320.
freske, priprata

Crkva Bogorodice Afendiko, manastir Vrontohion, oko 1320.
freske, severozapadni paraklis

Crkva Bogorodice Afendiko, manastir Vrontohion, oko 1320.
freske, jugozapadni paraklis

Crkva Bogorodice Afendiko, manastir Vrontohion, oko 1320.
freske, jugozapadni paraklis

Sv. Sofija

Pridvorna crkva podignuta i oslikana oko 1350. staranjem despota Manoja Kantakuzina (1348-1380)

Ima osnovu razvijenog upisanog krsta sa kupolom i pripratom podeljenom na tri broda od kojih je srednji natkrilan kupolom i sa jugoistočnim i severoistočnim paraklisima zasvedenim kalotama

Građena je alternacijom kamena i opeke kloazone tehnikom

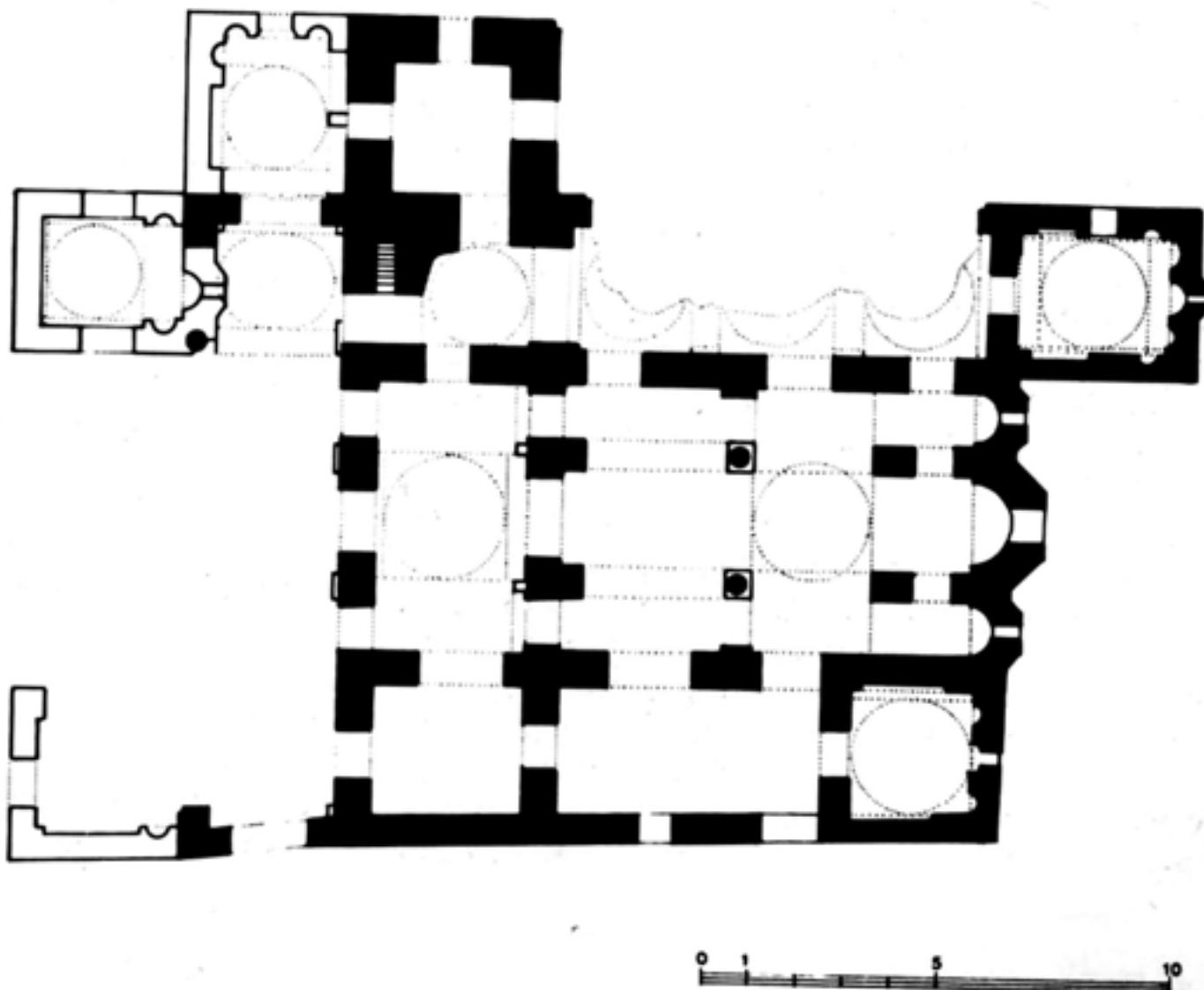
Slikarstvo je sačuvano u neznatnim tragovima

U crkvi se nazire samo nekoliko predstava u oltaru među kojima se izdvaja Hristos u konhi apside

U južnom paraklisu u kaloti su Bogorodica u temenu i oko nje Nebeska liturgija, a na zidovima teme vezane za Bogorodicu

U severnom paraklisu u kaloti je Hristos okružen anđeoskim silama, a na zidovima teme vezane za smrt koje upućuju na to da je taj prostor služio za sahranjivanje

Crkvu su, koliko se može uočiti na osnovu malobrojnih ostataka fresaka, ukrasili zografi koji su bili sledbenici klasicizma renesanse Paleologa i pažljivo oblikovali figure

Sv. Sofija, oko 1350,
ktitor despot Manojlo Kantakuzin (1348-1380) osnova

Sv. Sofija, oko 1350, izgled sa istoka

Sv. Sofija, posle 1350, freska, oltarska apsida

Bogorodica Perivlepta

Crkvu je podigao i ukrasio danas nepoznati plemić sa suprugom, sudeći prema izgledu slika, oko 1350.

Ima osnovu u obliku razvijenog upisanog krsta sa kupolom
Građena je alternacijom kamena i opeke u kloazone tehnici

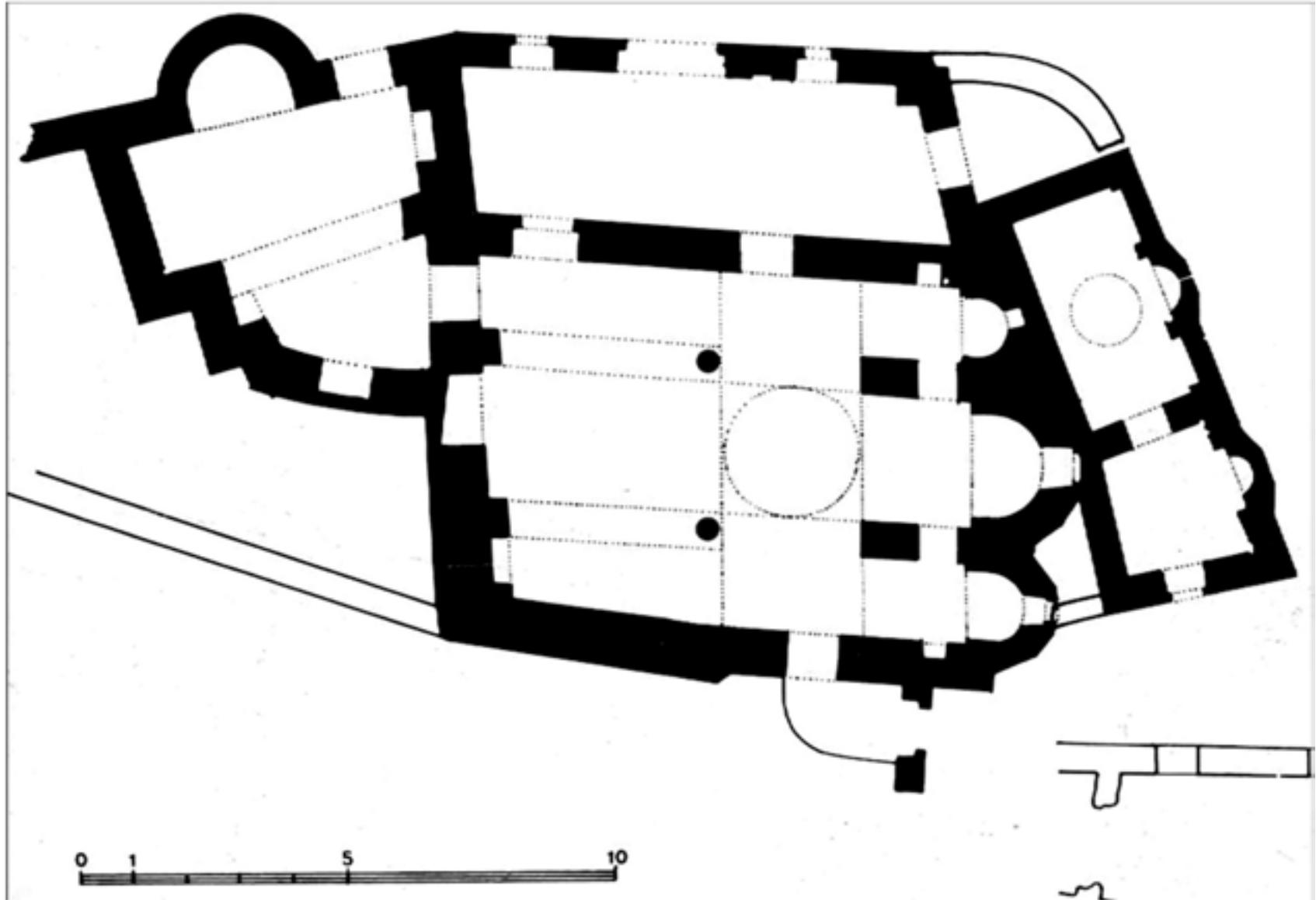
U oltaru se nalaze uobičajene scene uz koje su prikazane u bočnim delovima scene iz ciklusa koji teku u naosu i u proskomidiji Nebeska liturgija

U kupoli, pored uobičajenih tema, između proroka naslikana je i Bogorodica

U svodovima i višim delovima zidova su Veliki praznici i opširni ciklusi Stradanja i života Bogorodice (zaštitnice hrama)

U donjoj zoni su figure brojnih svetitelja i portret ktitora

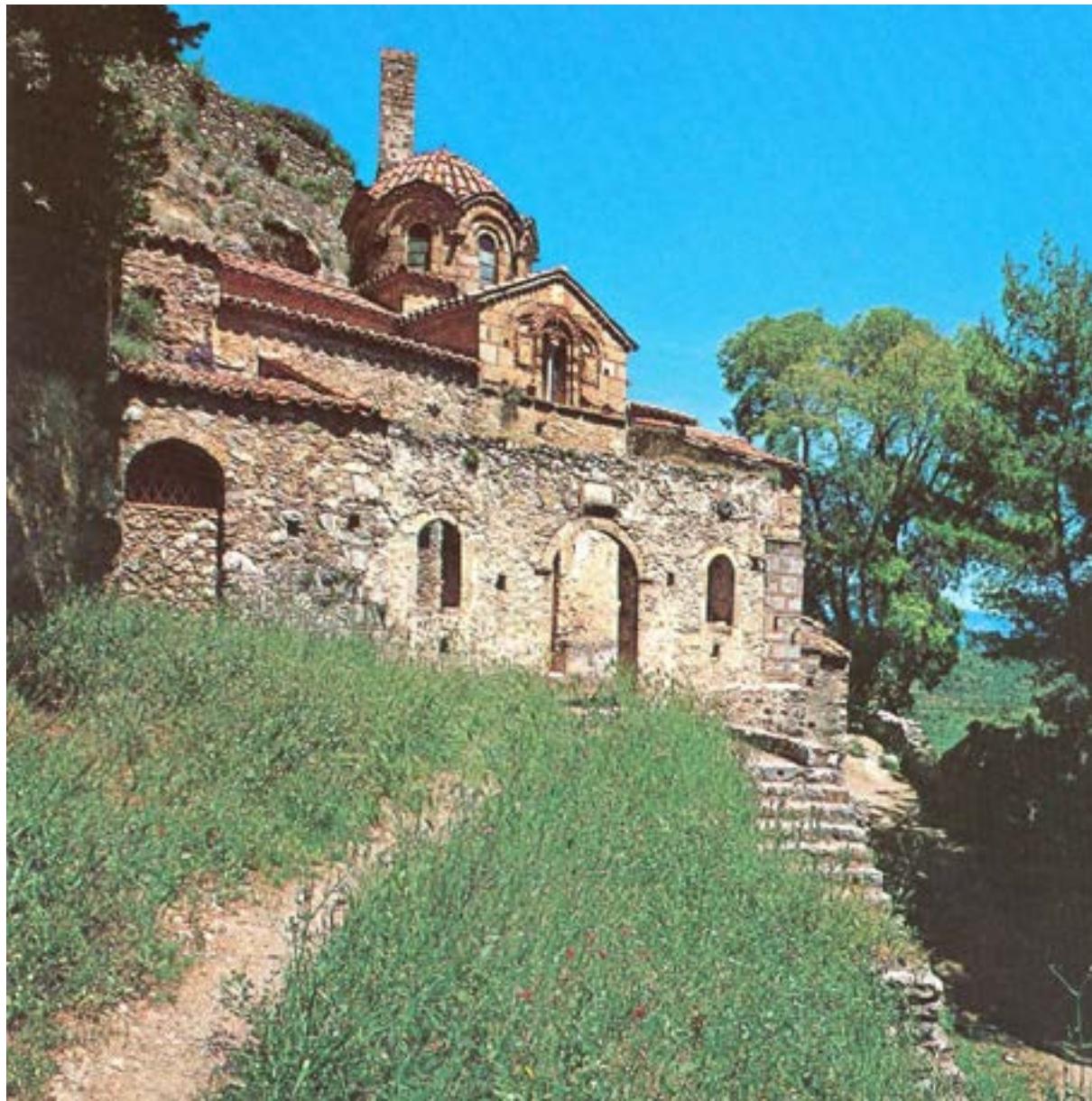
Crkvu su ukrasili zografi koji su bili sledbenici klasicizma renesanse Paleologa, što se ogleda i u pažljivom načinu komponovanja scena ispunjenih detaljima i u predstavljanju voluminoznih figura i likova i u toploj bojenoj skali

Bogorodica Perivlepta, oko 1350,
ktitori nepoznata vlastela, osnova

Bogorodica Perivlepta, oko 1350, pogled sa severoistoka

Bogorodica Perivlepta, oko 1350, pogled sa jugozapada

Bogorodica Perivlepta, posle 1350, freske, kupola

Bogorodica Perivlepta, posle 1350, freske, protezis .

Bogorodica Perivlepta, posle 1350, freske, Veliki praznici .

Bogorodica Perivlepta, posle 1350, freske, Veliki praznici .

Bogorodica Perivlepta, posle 1350, freske, Veliki praznici

Bogorodica Perivlepta, posle 1350, freske, Veliki praznici

Bogorodica Perivlepta, posle 1350, freske, Veliki praznici

Bogorodica Perivlepta, posle 1350, freske,
Bogorodičin ciklus

Bogorodica Perivlepta, posle 1350, freske, Stradanja

Bogorodica Perivlepta, posle 1350, freske,
Hristova javljanja posle Vaskrsenja

Bogorodica
Perivlepta, posle
1350, freske,
svetitelji

Bogorodica
Perivlepta,
posle 1350,
freske,
svetitelji

Bogorodica Pantanasa

Crkva je, kao što je svedočio natpis urezan u časnu trpezu, podigao visoki dostojanstvenik Jovan Frangopoulos 1428, a pretpostavlja se da je oslikana oko 1430.

Ima osnovu koja sažima trobrodno i rešenje razvijenog upisanog krsta sa galerijama i sa pet kupola i ima na zapadu spratnu pripratu sa kupolom i zvonik na severozapadu

Gradjena je alternacijom kamena i opeke u kloazone tehnici i ima klesani i bojeni ukras

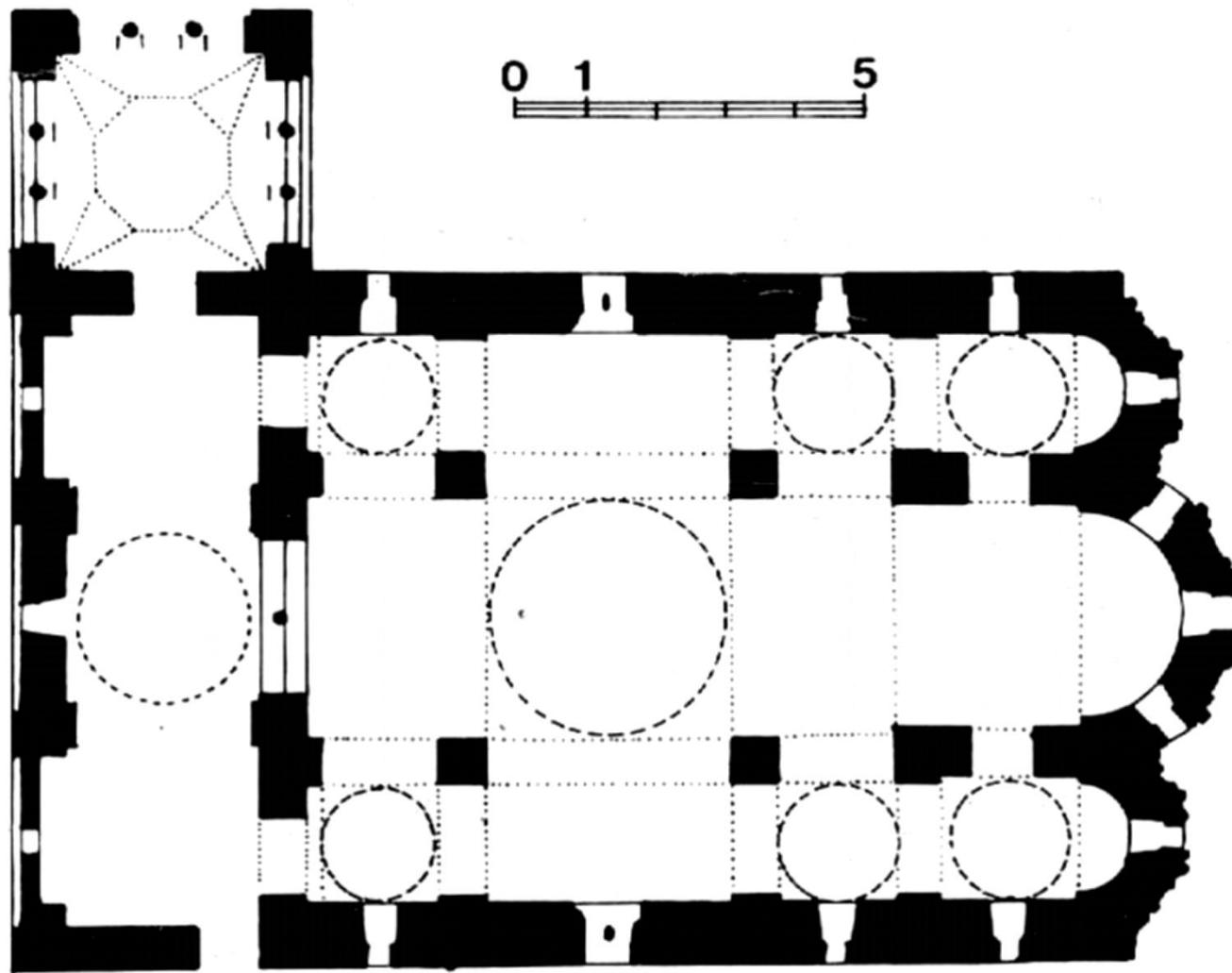
U glavnoj kupoli slikarstvo je potpuno uništeno, dok su u ugaonim starozavetne ličnosti (kao u Bogorodici Afendiko)

U oltaru su uobičajene predstave uz koje je prikazana Nebeska liturgija

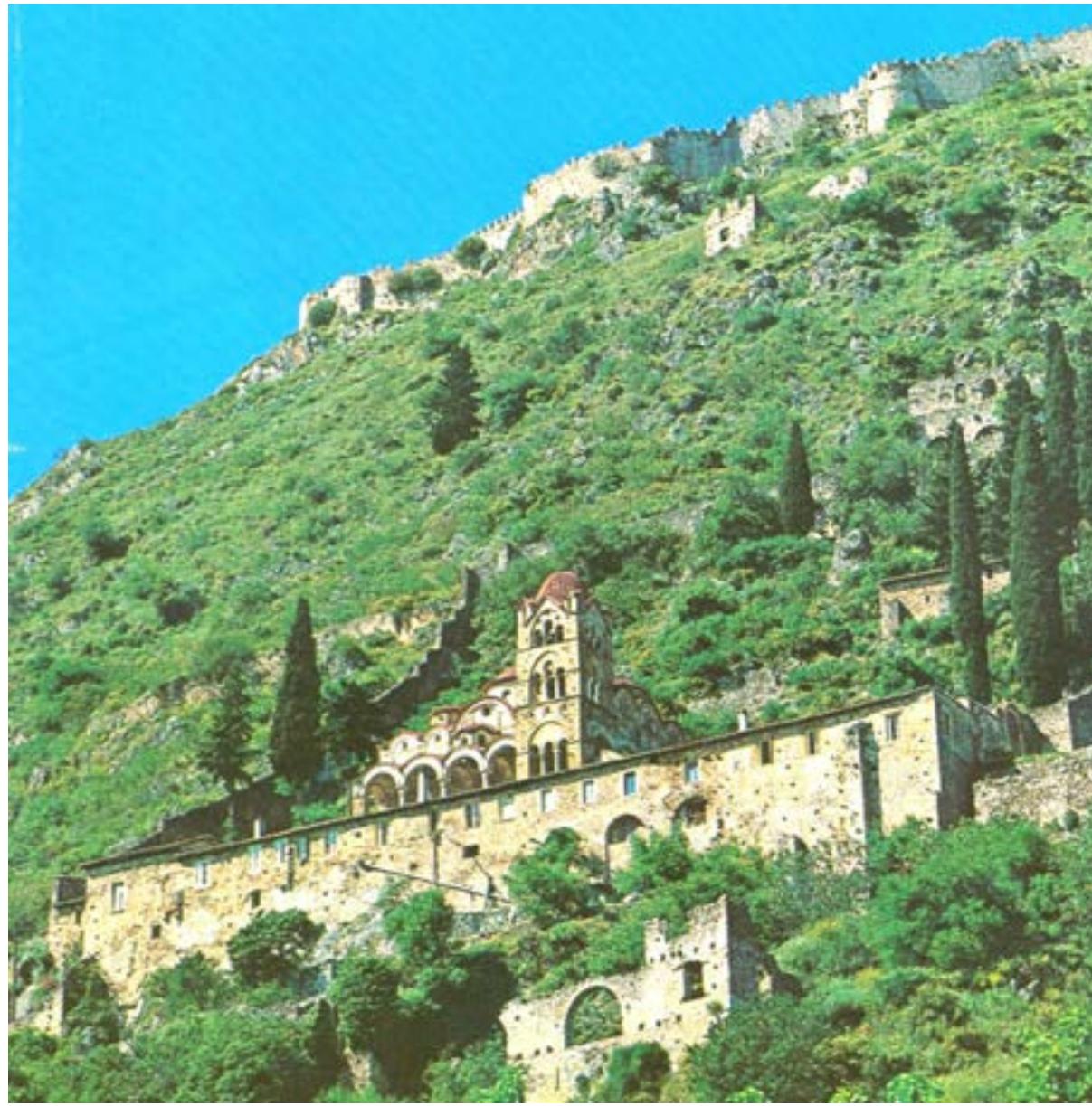
U glavnem brodu su Veliki praznici i niže Čuda, na zidovima galerija nad bočnim brodovima figure svetitelja, a u prizemnom delu u svodovima likovi starozavetnih ličnosti, u gornjim zonama zidova strofe Bogorodičinog akatista ispod kojih su prizori stradanja mučenika i u donjoj zoni brojne figure svetitelja

U priprati na spratu su Bogorodica okružena prorocima u kupoli i svetitelji u donjoj zoni (kao u Bogorodici Afendiko), a u prizemlju u višem delu zidova ciklusi života Bogorodice (zaštitnice hrama), sv. Jovana i Čuda i u donjoj zoni figure svetitelja

Crkvu su ukrasili sledbenici klasicizma renesanse Paleologa koji su pažljivo komponovali scene ispunjene brojnim detaljima i predstavljali voluminozne figure, a uzore su imali u slikama Perivlepte, ali ih nisu epigonski ponavljali, već su ih prilagođavali novoj estetici

Bogorodica Pantanasa, 1428,
ktitor visoki državni dostojanstvenik Jovan Frangopoulos,
osnova

Bogorodica Pantanasa, 1428, pogled sa severozapada

Bogorodica Pantanasa, 1428, pogled sa jugozapada

Bogorodica Pantanasa, 1428, pogled sa istoka

Bogorodica Pantanasa, oko 1428,
freska, oltar, svod

Bogorodica Pantanasa, oko 1428, freska, Veliki praznici

Rođenje Hristovo
Bogorodica Perivlepta, posle 1350.
Bogorodica Pantanasa, oko 1428.

Bogorodica Pantanasa, oko 1428, freska, Veliki praznici

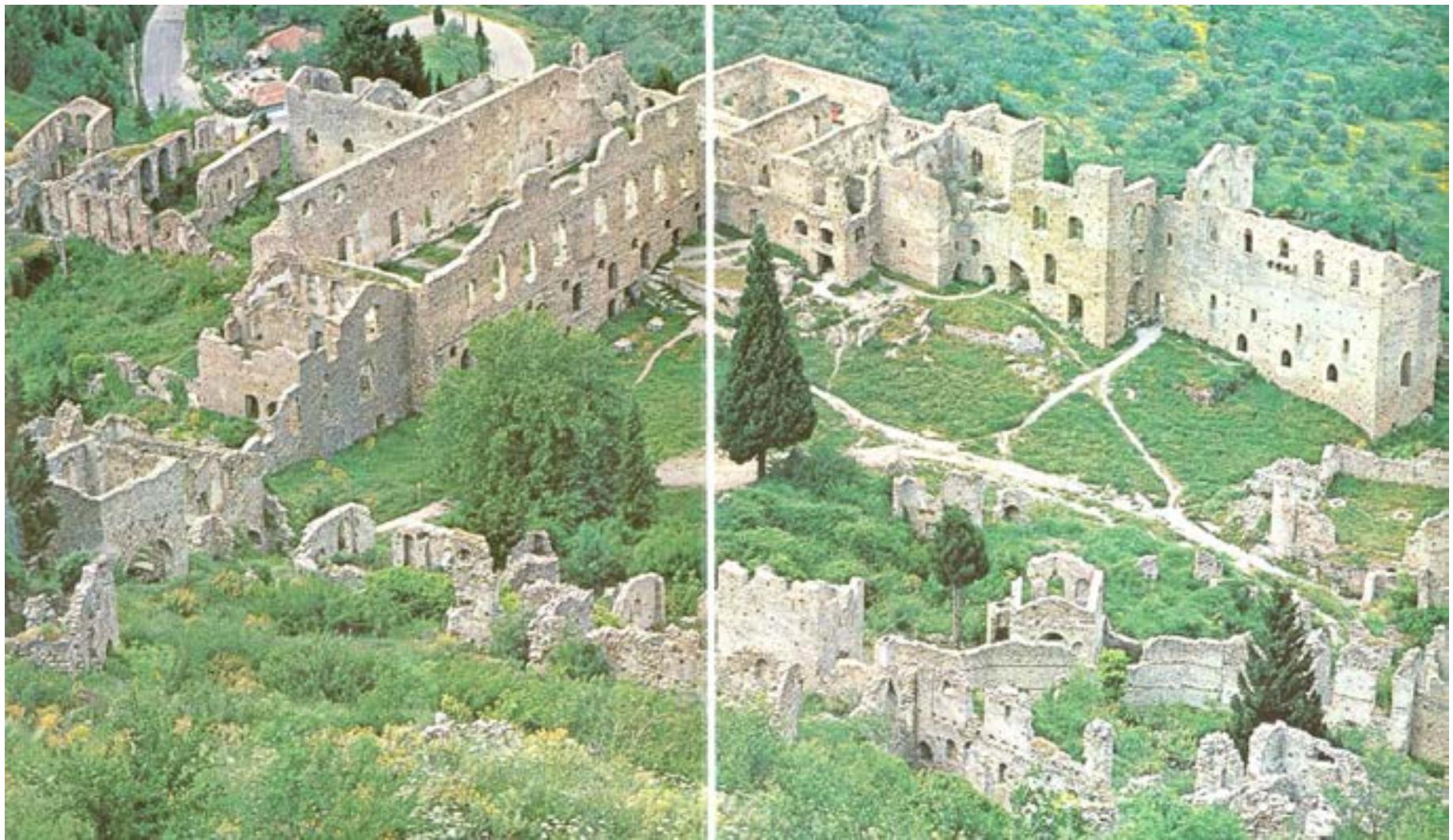
Ulazak u Jerusalim
Bogorodica Perivlepta, posle 1350.
Bogorodica Pantanasa, oko 1428.

Bogorodica
Pantanasa,
oko 1428,
freska,
priprata,
Bogorodičin ciklus

Palate oko centralnog trga

Pogled na kompleks palata, desno krilo Kantakuzina

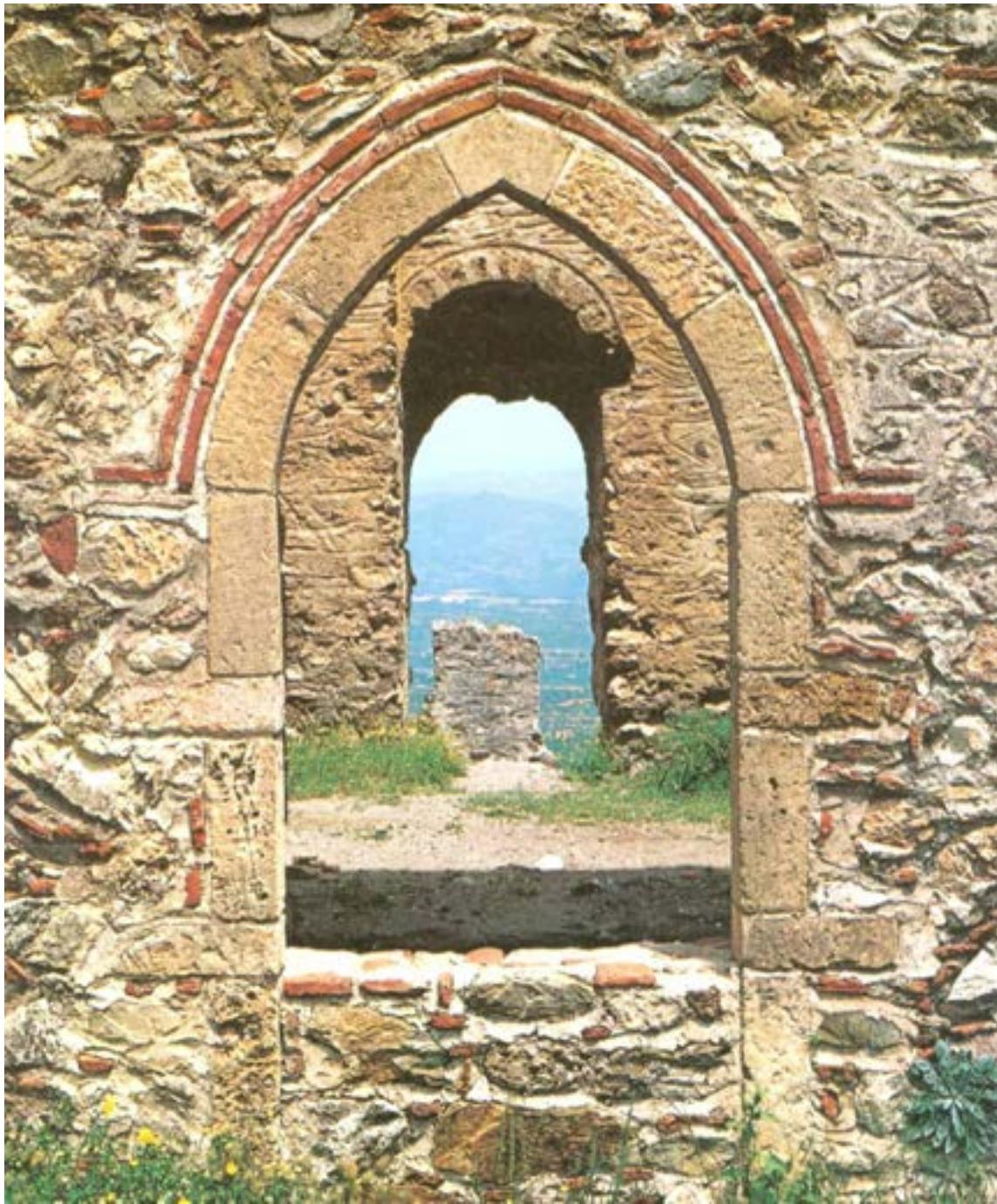

Palata Paleologa, pogled na deo palate

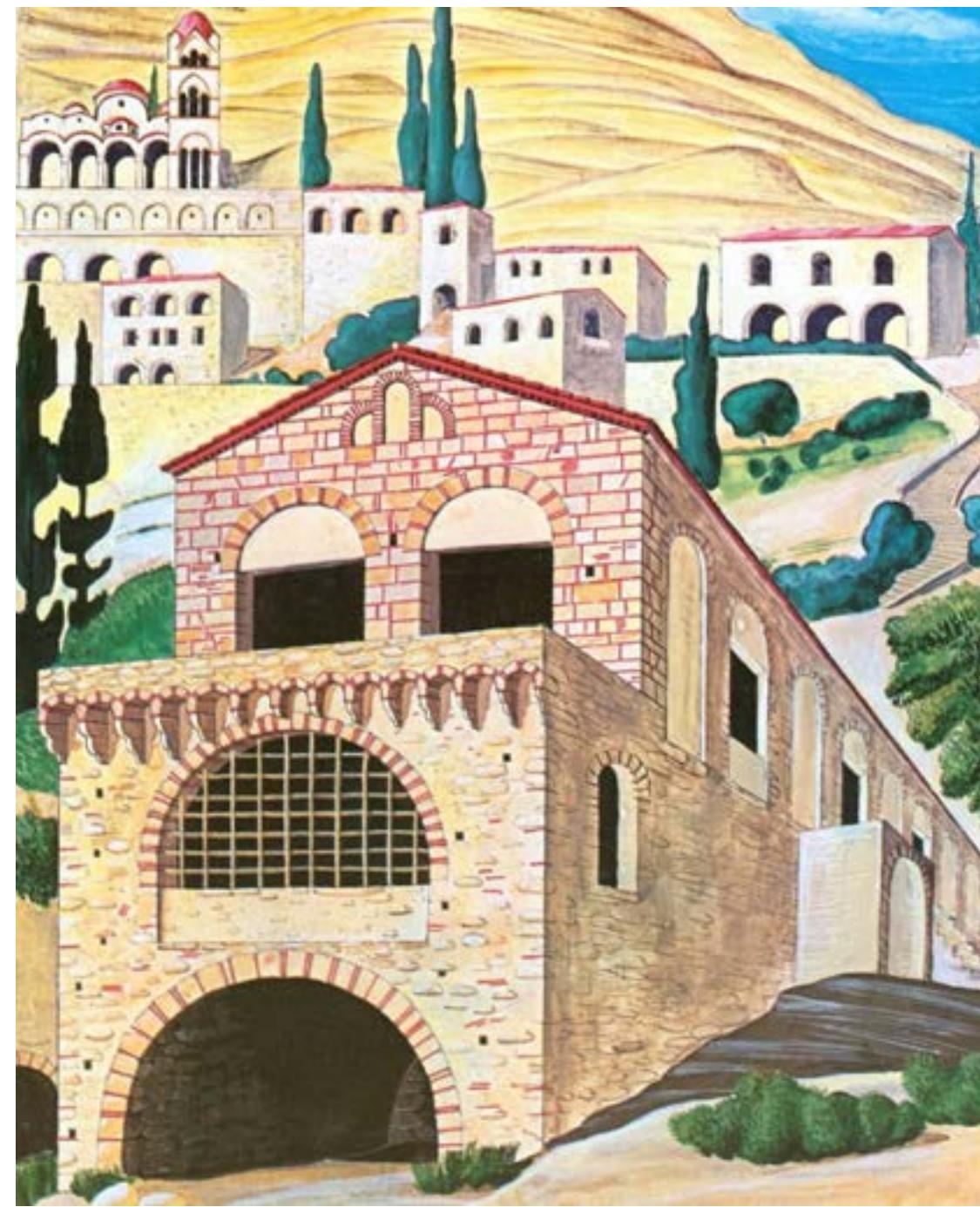
Prestona dvorana Palate Paleologa

Prozor na
jednoj od
palata

Kuća porodice Laskaris, ostaci

Kuća porodice
Laskaris,
Rekonstrukcija

Kapija zamka i stara ulica

Monemvasijska kapija

Monemvasijska kapija

Minijature

Primeri:

- Jevanđelje, Iviron 5
(povišena narativnost)
- Psalmi, Sankt Petersburg gr. 269
(poštovanje antičkih uzora)
- Teološki spisi Jovana Kantakuzina, Pariz Paris. gr. 1242
(slike kao izraz političkih ideja)

Αἱ δὲ τῷ αἰώνι τὸν θέμα

Jevangelje, Iviron 5, poslednja trećina XIII veka

Jevanđelje, Iviron 5, poslednja trećina XIII veka .

Jevanđelje, Iviron 5, poslednja trećina XIII veka .

Jevanđelje, Iviron 5, poslednja trećina XIII veka .

Jevanđelje, Iviron 5, poslednja trećina XIII veka

Jevanđelje, Iviron 5, poslednja trećina XIII veka

Psaltir, Sankt
Petersburg gr.
269,
poslednja trećina
XIII veka

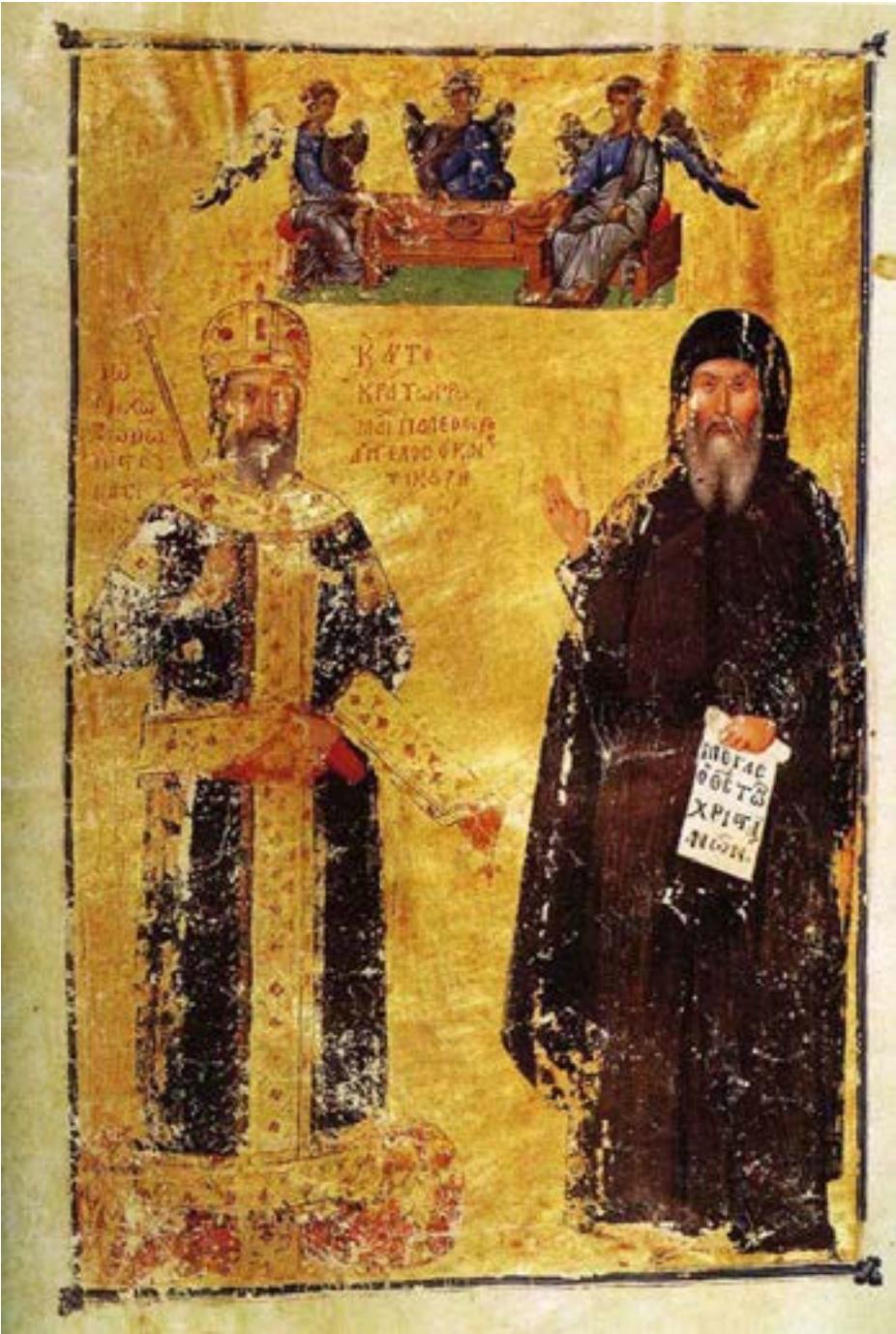

Psaltir, Sankt
Petersburg gr.
269,
poslednja trećina
XIII veka

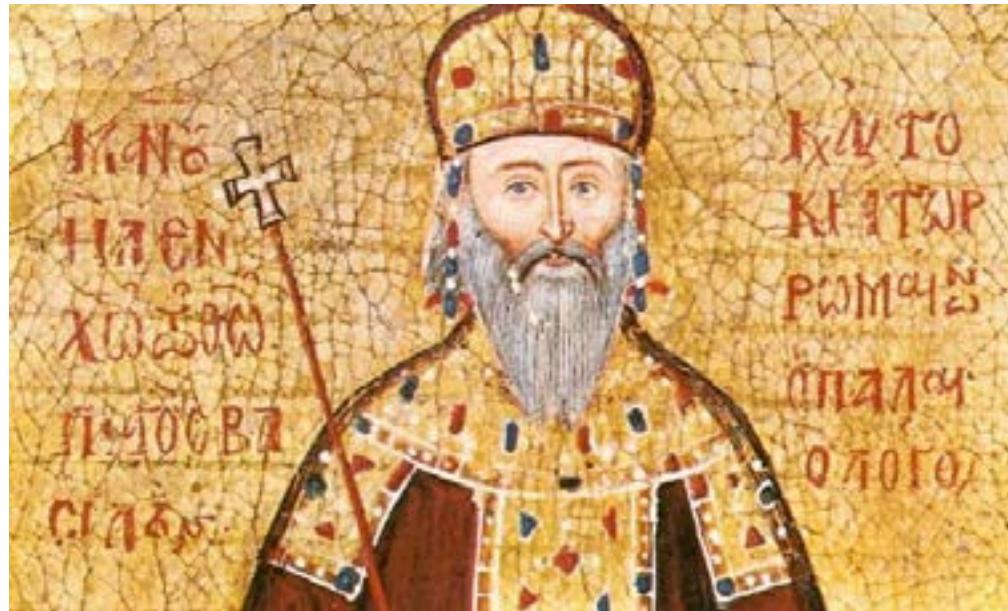

Teološki spisi
Jovana
Kantakuzina
(savladar 1347-
1354),
Pariz Paris. gr.
1242, 1371-1375.

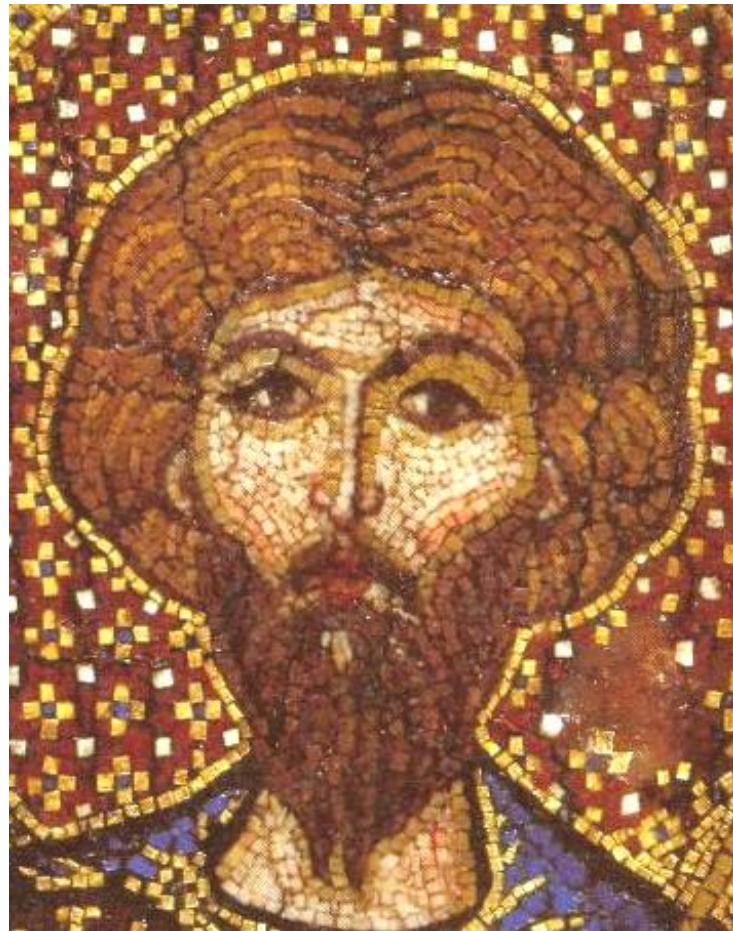

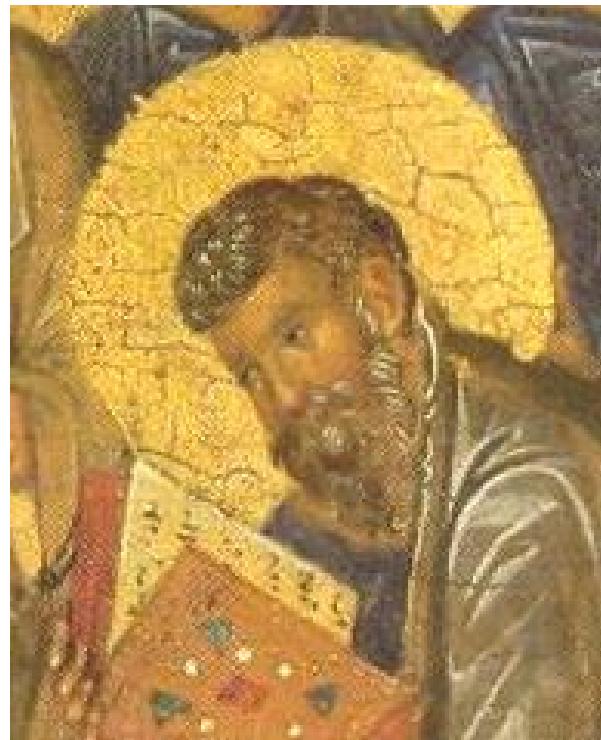
Teološki spisi Jovana
Kantakuzina, Pariz
Paris. gr. 1242,
1371-1375.

Teološki spisi Jovana
Kantakuzina, Pariz
Paris. gr. 1242, 1371-
1375.

Teodor Stratilat,
mozaička ikona,
početak XIV veka,
Ermitaž, Sankt Peterburg

Dvanaest
apostola,
ikona,
prva četvrtina
XIV veka,
Moskva

